

Kapitelstaxterne for Aaret 1892.

	Hvede	Rug	Byg	Havre	Gule Ærter	Graa Ærter	Boghvede	Smør	Flask	Honning
	pr. Td.	pr. Td.	pr. Td.	pr. Td.	pr. Td.	pr. Td.	pr. Td.	pr. Pd.	pr. Pd.	pr. Pot.
Sjællands Stift (Bornholm)	Kr. Ø.	Kr. Ø.	Kr. Ø.	Kr. Ø.	Kr. Ø.	Kr. Ø.	Kr. Ø.	Kr. Ø.	Kr. Ø.	Kr. Ø.
undtaget).....										
Møen.....	11 34	10 16	9 42	7 22	13 17	12 28		88		
Bornholm.....		10 17	9 65	6 81						
Fyens Stift		9 91	9 98	7 04						
Lolland-Falsters Stift:										
forrige Halsted Amt.....	11 68	10 37	9 78	7 15	12 30	11 82				
— Maribo Kloster og Aalholm Amt.....	12 03	10 63	9 91	7 22	12 90	12 22				
— Nykjøbing Amt.....	11 90	10 60	9 80	7 24	12 25	11 63				
Aalborg Stift:										
Vendsyssel og Hau Herreder		9 99	8 69	6 62						
Thy og Mors.....		10 5	8 63	6 83						
Viborg Stift		9 84	8 62	6 41						
Aarhus Stift		9 87	8 96	6 81						
							Gryn.	pr. Td.:		
							20 52	217 05		
Ribe Stift:										
Ribe Amt.....		11 05	9 66	7 58			Boghvede.	pr. Pd.	53	95
Vejle Amt.....		10 23	9 41	7 37			9 53	98	51	1 05
Ringkjøbing Amt.....		10 33	8 93	7 09			9 35	1 01	50	81
							9 35	95		
Gjennemsnit for 1890.....	11 74	10 25	9 27	7 03	12 65	11 99	9 41	96	51	94
— for de sidste 10 Aar	13 06	10 68	9 94	7 27	13 21	12 63	9 31	90	49	80

„Vand i Smør“.

Forsøgslaboratoriet har udsendt en trykt Meddelelse om »Vand i Smør«, hvoraf vi hidsætte følgende:

Fra 468 Mejerier har der ialt ved Forsøgslaboratoriet været bedømt og analyseret 2091 Tredinger Smør; gennemsnitlig har der altsaa været undersøgt 4 à 5 Prøver fra hvert enkelt Mejeri, men dette Antal er dog noget forskjelligt, eftersom Mejerierne have været Deltagere i Udstillingerne i længere eller kortere Tid.

Gjennemsnittallet for samtlige 2091 Analyser viser et Vandindhold af 14,59 pCt.

Fordeles disse Analyser uden at tage Hensyn til, fra hvilke Mejerier de hidrøre, i Grupper efter Vandindholdet, finder man følgende:

	pCt. Vand:			af hele Antallet,
Mellem	19,99—19,00	2	Prøver eller	0,1 pCt.
—	18,99—18,00	21	—	1,0 —
—	17,99—17,00	88	—	4,2 —
—	16,99—16,00	218	—	10,4 —
—	15,99—15,00	418	—	20,0 —
—	14,99—14,00	583	—	27,9 —
—	13,99—13,00	464	—	22,2 —
—	12,99—12,00	235	—	11,2 —
—	11,99—11,00	57	—	2,7 —
—	10,99—10,00	4	—	0,2 —
—	9,99—9,00	1	—	0,1 —
Sum . . .		2091	Prøver	100 pCt.

Uddrages der derimod for hvert Mejeri et Gjennemsnitstal af de for dette udførte Analyser, og man derefter udregner Middeltallet for de 468 Mejerier, bliver dette 14,63 pCt., og opstilles Mejerierne efter disse for hvert enkelt Mejeri udregnede Middeltal i Grupper, finder man følgende:

	pCt. Vand:			af hele Antallet,
Mellem	17,99—17,00	5	Mejer. eller	1,1 pCt.
—	16,99—16,00	41	—	8,8 —
—	15,99—15,00	85	—	18,2 —
—	14,99—14,00	207	—	44,2 —
—	13,99—13,00	105	—	22,4 —
—	12,99—12,00	23	—	4,9 —
—	11,99—11,00	2	—	0,4 —
Sum . . .		468	Mejerier	100 pCt.

Vandmængden se vi altsaa efter begge Beregningsmaader særlig samlet imellem 13 og 16 pCt.

Mund- og Klovesyge.

Er det til enhver Tid misligt og ikke forsvarligt at bringe af sin Stald til Forhandling eller offentlig Transport et Dyr, der ikke befinder sig helt vel, saa maa vi under de nuværende Forhold, da der i vor Midte, om end spredt og af en godartet Natur, optræder en Sygdom, der er saa smitsom som Mund- og Klovsyge, og hvis Forløb er saa mildt, at man ofte ikke erkjender dens Tilstedeværelse, anse det for dobbelt vigtigt, at Enhver med den største Samvittighedsfuldhed følger den ovennævnte Regel for enhver god Forretningsmand: ikke at bringe et sygt Dyr, selv om det kun er et let Ildebefindende, det lider af, ind i den aabne Trafik, og særlig aldrig at gjøre det uden først at have erholdt en autoriseret Dyrlæges Erklæring om det tilstedeværende Ildebefindendes Natur.

Og da den omhandlede Sygdom ogsaa ad andre Veje (Personer, Mælk o. s. v.) kan bringes andetstedshen, saa bør enhver rettænkende Mand lade ethvert uklaret Ildebefindende i Besætningen ligeledes bedømme af en autoriseret Dyrlæge, selv om man ikke tilsigter Bortsendelse af Kreaturer eller Dyr fra vedkommende Besætning.

I Landbrugets og Samfundets Interesse opfordre derfor undertegnede Præsidenter for det kongelige danske Landhusholdningsselskab og Formænd for Fællesforeningerne alle Landmænd, Kvæghandlere og andre Vedkommende til ufravigelig at lade ovennævnte Regel være raadende i de omhandlede Tilfælde.

Kjøbenhavn, 17. Marts 1893.

Chr. Fr. Danneskiold-Samsøe. C. Castenschiold.
 J. C. la Cour. C. Lüttichau. H. Valentiner.
 F. Ahlefeldt-Laurvigen. L. Reventlow.

Landøkonomiske Meddelelser fra forskellige Egne om Aaret 1892.

Fra Nordøstsjælland.

For mindre Ejendommens (Bøndergaardens) Vedkommende, er der ingen Fare for, at de skulle gaa ud af de nuværende Ejeres Hænder paa Grund af forøgede Udgifter; her er paa saa mange Maader Lejlighed til Indskrænkning; for de større Gaarde og Mellemgaaarde er Forholdet noget anderledes, idet nogen væsentlig Reduktion i Gaardens Arbejds-kraft ikke lader sig gennemføre, — men det viser sig dog, at Egnens større Gaarde have kunnet taale den hidtil sted-fundne Stigning i Udgifterne, der forøvrigt i de sidste Par Aar ikke har været særlig kjendelig.

Meget sjælden dukker en Socialist op, — han bliver i Regelen behandlet som »forstyrret i Hovedet« af Arbejdskam-merater, hvoraf en stor Del er eller haaber at blive Husejere, hvad der uden Tvivl er den bedste Hemske for Socialismen.

Fra Hornsherred.

Som Helhed maa Aarsudbyttet for 1892 kaldes godt baade for Markens og Besætningens Vedkommende og med tilbørligt Hensyn baade til Kvantitet og til Kvalitet; vel ere Priserne for Kornvarer dalede, og Udbyttet som Følge deraf reduceret, men da den Kornart, hvis Pris holder sig lavest, Hveden, dyrkes i mindre Udstrækning her, saa har det som Gjennemsnit en mindre Betydning, og naar der saa ses hen

til de gode Flæskepriser, maa disse bøde noget paa det andet. Mejerierne have givet et ret tilfredsstillende Mælkeudbytte.

Udgifterne for Landmændene ere ganske vist stigende, navnlig hvad Lønningerne angaar, men jeg tør dog ikke for denne Egns Vedkommende udtale, at Udgifterne i Helhed ere i en saadan Vext, at Landbrugets Forrentningsevne derved væsentlig trues. — Her er kun ganske enkeltvis sket Ejendoms-handler og nye Forpagtninger, og hvor saadanne have fundet Sted, har det altid været med Nedgang i Priserne eller Afgiften, en saare naturlig Følge af, at de ialtfald for denne Egns Vedkommende vare for høje.

Paa Arbejdskraft kan man egentlig ikke sige her er Mangel; der var Frygt derfor i Sommer, men denne Frygt viste sig ugrundet; maaske den Omstændighed, at mange af de store Gaarde netop for denne Frygts Skyld anskaffede Mejemaskiner, har bidraget til, at ingen Mangel paa Arbejdskraft mærkedes i den travleste Høsttid.

Som Regel kan man vistnok sige, at Arbejdssystemet i denne Egn er ændret fra faste Folk til »faste Daglejere«, det vil sige: enhver større Gaard har endel Arbejderboliger, hvor dens Arbejdere bo og ere forpligtede til at arbejde paa Gaarden for en Dagløn, der varierer efter Aarstiden; disse Arbejdere ere som Regel alle gifte, og deres Koner benyttes da til den daglige Mejeritjeneste og i Høstens Tid til Markarbejde.

Lige saa lidt som jeg tør sige, at der fra socialistisk Side er gjort noget særligt for at paavirke denne Egns Arbejdere, lige saa lidt tør jeg sige, at der fra Arbejdsgivernes Side gjøres noget for at modarbejde en saadan Paavirkning; der kan vel nu og da tales om at gjøre noget, men derved bliver det, og der vil næppe blive taget alvorlig fat før Faren er overhængende eller med andre Ord før det er for silde!

Husmandsbruget staar her i Egnen paa en temmelig god Fod; hertil har væsentlig bidraget, at den stedlige Landboforening med prisværdig Omhu har taget sig af Husmandsbrugene og aarlig udsat forholdsvis meget til Præmiering af veldrevne Husmandslodder, saavel de, der ere bearbejdede med Spade, som de større, hvortil Trækkraft maa anvendes.

Der er ikke nogen kjendelig Trang til Husmandsbrugenes Forøgelse.

Fra Amager.

Aarsudbyttet maa i det Hele betragtes som udmærket baade med Hensyn til Kvalitet og til Kvantitet hvad Høsten angaar, og Udbyttet af Besætningen har ogsaa været tilfredsstillende om det end ikke kunde kaldes udmærket; derimod ere Priserne yderst utilfredsstillende.

Skatter og Afgifter saavel til Stat som Kommune ere stærkt opadgaaende. I Kommunen her svares 58 Kr. pr. Td. Hartkorn med Forholdet $\frac{1}{3}$ paa dette og $\frac{2}{3}$ paa Formue og Lejlighed. — Disse Tal tale tydelig, og naar dertil kommer en betydelig Stigning i Brandassurance, navnlig for en vis Del Ejendomme, Stigning i Bidrag til Amtsrepartitionsfondet, ere Skatterne snart trykkende og øve sin Indflydelse paa Ejendommens Værdi. — Daglejeres og faste Tyendes Lønninger ere ligeledes opadgaaende.

Som Følge af Foranstaaende er der ogsaa fuldstændig Stilstand i Ejendomsomsætningen, baade for mindre og noget større Ejendommers Vedkommende, og de Overdragelser, der undertiden foregaar (Familiearrangements) ere desværre sommetider af en saadan Beskaffenhed, at den Paagjældende, der overtager en saadan Ejendom, kommer til at sidde for haardt i det. — Er tillige en saadan Ejendom lidt forkvaklet, med andre Ord ikke i den bedste Orden, Prioritetsforholdene usikre, Dygtigheden noget mangelfuld, saa gaar en saadan Jordbruger med rivende Fart sin Ruin imøde.

Paa Arbejdskraften har det til Tider været noget knapt, uagtet som før nævnt baade Lønninger og Daglønninger ere stigende. — Her er jo vel ophobet en betydelig Arbejdskraft, men Hovedstaden har ogsaa, hvad der jo vel er heldig, mange Erhverv, og denne tilfældige Kraft er ganske vist ikke heldig for Landbruget at stole paa i for høj en Grad.

Husmandsbrugene (de smaa Jordbrug) herude drives og dyrkes med en overordentlig Omhyggelighed, ialtfald de

fleste Steder, og indbringer til de flittige Ejere en smuk og uafhængig Tilværelse. — At der i et saadant Jordbrug med 3 à 4 Tdr. Land ofte omsættes meget betydeligt er sikkert — maaske en Brutto Indtægt af henimod 1000 Kr. pr. Td. Land; thi disse Jordbrugere ere tilmed som oftest dygtige Handelsfolk — maaske mest Kvinderne, der forstaa at udbringe Varerne til højeste Pris. — Antallet af disse Jordbrug forøges ogsaa stadig, idet Gaarde paa 20 à 30 Tdr. Land deles mellem 4 à 5 Børn. Hønsehødet udnyttes ogsaa mange Steder paa bedste Maade.

Ingen egentlige Foreninger ere oprettede eller Sammenlutninger have fundet Sted til Støtte for bestemte Sider af Landbruget, — dog maa her nævnes en Forening til Export af Hvidkaal til Amerika, som har havt megen Besvær, men som maaske kan gaa bedre Tider i Møde, hvis Toldbeskyttelsen kan blive hævet eller ialtfald betydelig lettet.

Fra Egnen Taastrup—Kjøge.

Aarsudbyttet vil i denne Egn blive et godt Middelkaar, saavidt der kan skjønnes; Kornudbyttet er godt, over en Middelhøst, og Kvaliteten af den Sød, der sælges (Hvede, Rug og 6-rd. Byg) i det hele ganske god; — Priserne paa Smør, Svin og Kvæg have været tilfredsstillende, saa at disse Lyspunkter danner Hovedvægten mod de meget lave Kornpriser, — men Aaret bliver for saa vidt en Skuffelse, som de store Forventninger, man nærrede ifjor Sommer, ingeniunde ere gaaede i Opfyldelse.

For den nærmeste Omegns Vedkommende er Kommuneskatterne ganske vist stegne i det sidste Aar, særlig som Følge af Alderdomsforsørgelsesloven, men dog ikke i den Grad, at Landbruget endnu trykkes særlig fra den Side. — Der lignes vel som Regel 12—15 Kr. pr. Td. H., 50 pCt. deraf paa Formue og Lejlighed.

Ejendomspriserne ere ikke faldende; der er ifjor afsluttet flere Handler om store Bøndergaarde til Priser, der dreje sig om 800 à 900 Kr. pr. Td. L.; — mindre Steder ere altid dyre, men for disses Vedkommende retter Prisen sig lige

saa meget efter Bygninger, Beliggenhed som Jorden, saa at Prisen ikke kan angives paa samme Maade.

Arbejdskraften er her i Egnen tilstede i tilstrækkelig Mængde overalt, hvor Husbonden sørger for stadigt Arbejde, god Kost og Behandling; — Lønnen til gifte Folk er ikke forandret i de senere Aar; derimod er Lønnen til Karle og Piger steget. Lysten til ikke at tage fast Arbejde, men til at leve af tilfældigt og altsaa bedre betalt, er ganske vist i alt Fald i enkelte Sogne noget i Tiltagende, og Damptærskværkerne virke paa forskjellig Maade med til at fremme denne Lyst, men endnu er den overvejende Del af Arbejdere som hidtil knyttede fast til sin Hnsbond og det Sted, hvor han har fast Arbejde med alle de dertil knyttede Fordele, bestaaende af Mælk, billig Sæd, fri Kjørsel, Mad i Sygdoms- og Nøds-Tilfælde o. s. v.

Fra socialistisk Side er der endnu ikke gjort Forsøg paa at indvirke paa Arbejderne her i den nærmeste Egn, derimod er der ved Haudrup holdt Møder med det Formaal at søge dannet Arbejderforeninger, som da senere kunne bruges som Fagforeninger til at øve Tryk mod Arbejdsgiverne. — Der har imidlertid hidtil ikke været Anledning for Arbejdsgiverne til at træde samlet op.

Husmændene drive i Almindelighed deres Jord meget godt, som Regel dog ved Hjælp af den Hestekraft, som Husbonden yder, — men der er ikke noget særligt at bemærke ved den Udvikling, deres Drift har faaet, efter at de Illusioner, som i sin Tid næredes fra forskellige Sider om store Indtægter ved Frø, Havesager m. v., ere forduftede. Hvorvidt der trænges til flere Husmænd med Jord, er et meget vanskeligt Spørgsmaal at afgjøre; — Besiddelsen af Jord er ikke noget absolut Gode, — den bliver det kun for den, som har Kapital, Dygtighed, Sparsommelighed og — en dygtig Hustru; — her i Sognet samles Huslodderne mere og mere paa enkelte Hænder; — en Mand har kjøbt ca. 40 Td. L. sammen, mest af slige Smaalodder, og Tendensen gaar i det hele snarere i Retning af at samle Jord end at stykke den ud; — det er ogsaa givet, at flere Arbejdere uden Jord her paa Gaarden ere

bedre stillede end andre med Jord, som de maa forrente med kun 12 Kr. pr. Td. L. — Dyrkningen og Pasningen af Jorden bliver let for dyr; det gaar, naar Husbonden for en billig Betaling leverer Hestekraft; — men skal Husmanden, som ikke er knyttet fast til nogen Arbejdsgiver, enten leje Hestekraften eller selv udføre Arbejdet ved Haandkraft, saa bliver Fordelen let illusorisk. — At en Arbejder selv ejer sit Hus og Have, anser jeg for et meget stort Gode, men en Huslod paa tre—fire Td. L. er det kun, hvor der findes de nødvendige Betingelser for, at Ejeren kan og forstaar at udnytte Jorden paa rette Maade.

Af Biindtægter skal kun frembæves Hønsehølden, som er stort, og som yder Smaafolk en ikke ringe Indtægt.

Fra Egnen ved Jyderup.

Ingen Karle vil tjene fast; de ville ligge og drive om Vinteren og tage lidt tilfældigt Arbejde mod høj Løn og saa derimod gaa paa løst Arbejde om Sommeren med opskruet Dagleje.

Socialdemokraten udbredes, og fra Byen trænger Arbejderforeninger ud paa Landet lidt efter lidt, og i al Stilhed tror jeg at Organisationen udbredes.

Fra Samsø.

Det er vanskeligt for en Landmand at sige noget bestemt om Aarsudbyttet til Nytaar, da förrige Aars Høst altid vil have saa stor en Indflydelse derpaa, men Aaret 1892 maa kaldes et godt Aar for Landmanden. Aaret begyndte med gode Priser paa næsten Alt; Foraaret var særlig gunstigt; Sommeren gav rigelig Ernæring for Kreaturer og en rig Høst baade af Hø og Korn, og endskjønt Foldudbytte og Kvalitet næppe svarer til de store Forventninger, saa er der dog god Grund til at være tilfreds med Høsten. Det, der trykker haardest, er de lave Priser paa Korn, Fedekreaturer, Faar og Uld. Hvem der af forskjellige Grunde ikke har kunnet faaet tærsket og solgt i Efteraaret er uheldig stillet, og med en saa sen Høst som iaar, store Roecarealer, knap Arbejdskraft og

ingen Adgang til fremmed Hjælp, har det ikke været muligt at faa tærsket saa meget som man burde.

Køerne have givet et godt Udbytte, og hvor de ere nogenlunde i Orden og blive fodrede i Forhold til Ydeevne, uden a der gaas til Yderligheder, tør det nok siges, at det har været Aarets bedste Indtægtskilde, især da Svinepriserne have været saa gode.

Uden at komme med bestemte Talstørrelser kan det med stor Sikkerhed siges, at Arbejdsomkostningerne absolut er den Udgift, der trykker Landbruget mest, og som endnu sikkert vil stige endel, og derved vanskeliggjøre en stærk Benyttelse af al middelgod og tarvelig Jord. Der er Mangel baade paa Karle og Piger, idet mange i de sidste Aar ere rejste til Amerika, endel til Sjælland og Fyn, og endel Piger forsvinde af mange forskellige Grunde af Tjenestepigernes Rækker. Derimod er der ikke Mange, der føle Lyst til at rejse herover, og de, der med megen Besvær og store Omkostninger faas fra Fæstemændene i Kjøbenhavn og Aarhus, ere sjældnen af første Klasse. At de stedlige Kræfter under saadanne Forhold benytte Lejligheden til at sætte Lønningerne op, kan man ikke undre sig over, og det vilde være uklogt, ikke at gjøre Indrømmelser i den Retning, naar det da ellers holdes indenfor Rimelighedens Grænser. Der arbejdes meget paa Akkord, en Arbejdsmaade, der absolut er heldig for begge Parter, men ogsaa i det Stykke stige Fordringerne stærkt, ikke saa meget for at tjene en stor Dagløn, som for gjennem mindre Arbejde og kortere Arbejdstid at tjene lidt over det almindelige. Socialismen har ikke stor Udbredelse herovre, og endskjønt den vel nok for en kort Tid kunde vinde endel Tilhængere, saa tror jeg alligevel ikke, at Samsø bliver noget Hjemsted for den, dertil er der for mange solide Husmænd, der selv drive Jord. Det er vel nok ogsaa tildels for at modarbejde Socialismen, at herværende Landboforening har nedsat et Udvalg til at arbejde for at skaffe jordløse Husmænd Jord. Saavidt jeg véd, findes der forøvrigt ingen Steder her i Landet forholdsvis saa mange Husmænd som her paa Øen.

Der er af forskellige i de sidste Aar gjort Forsøg med at pløje Foraarsæden ned med 3—4-furede Skrællepløve, og Forsøgene ere tilsyneladende faldne godt ud. At det hæmmer Ukrudet, er uden al Tvivl, navnlig naar det ikke gjøres for tidlig om Foraaret, men om det endnu tør anbefales andet end forsøgsvis tror jeg næppe, i alt Fald ikke for lerede Jorder.

Fra Egnen Kallundborg—Slagelse.

Aaret 1892 begyndte godt og endte daarligt; for denne Egn har Sædsalget en stor Betydning, og da Aaret begyndte med ca. 8 Øre pr. Pd. Hvede og $6\frac{1}{2}$ à 7 Øre pr. Pd. Byg. begyndte Landmændene at haabe paa bedre Tider igjen; men da Aaret endte med ca. $5\frac{1}{2}$ Øre pr. Pd. for Hvede og $4\frac{3}{4}$ à 5 Øre pr. Pd. Byg, er Glæden forbi; thi paa denne Egn er og bliver Sædprisen den væsentligste Faktor, og skjønt Høsten i 1892 har været god, bevirke Priserne, at Aaret kun kan kaldes et jævnt Middelaar. Høsten fyldte vel svært; men Tærskningen viser dog, at Foldene kun enkeltvis ere meget store, men i Almindelighed ikke større end gode veldrevne Gaarde som Regel ere vante til at møde med; kun Havren synes at give over det almindelige, og dertil kommer, at en Del Sæd blev høstet mindre godt som Følge af det meget urolige Høstvejr og mange Landmænds Mangel paa Taalmodighed. Udbyttet af Mejerierne maa vel kaldes jævnt godt; Græsset var jo i Sommer temmelig rigeligt, men Kreaturene led ofte af det mindre gode Vejr, og vel anvendes Staldfodring nu i større Udstrækning; men der skal Kraftfoder til, og Nettoudbyttet bliver lille om Sommeren med den nu almindelige tidlige Kalvningstid. Resultatet af Fedningen har været meget daarligt, og det eneste virkelige Lyspunkt har været de gode Svinepriser; det ser jo ud til, at Svinefedningen bør forceres noget mere, for at faa Sæden noget bedre betalt.

Det er jo særlig de forhøjede Lønninger, der trykke Landbruget; Karlelønnen er vel omtrent i Løbet af nogle Aar steget ca. 25 0/0, og endda er det meget vanskeligt at faa dygtige, brugbare Karle; Lønnen til Daglejerne stiger jo

ogsaa stadig lidt om end ikke saa meget. Akkordarbejdet bliver ogsaa dyrere; Roelugning er saaledes vel steget med ca. 20 %, dog med betydelig Forskjel paa de forskjellige Egne; men efterhaanden som Bønderne indskrænke Arbejdskraften og dyrke flere Roer, bliver det vanskeligere at faa Folk til Lugning; thi tidligere var det jo meget almindeligt, at Bønderne passede Roestykket med deres eget Mandskab. Det synes mig saaledes, at det navnlig er Lønningerne, der trykker Agerbruget mere end de forhøjede Skatter, der dog selvfølgelig hjælpe til. Det synes ganske naturligt, om Kommunerne ikke ere altfor rundhaandede med at uddele Alderdomsunderstøttelse; thi det viser sig, at Folk, der nok endnu kunde udrette noget, i en mærkelig Grad kunne blive uarbejdsdygtige, naar de faa rigelig Alderdomsunderstøttelse, og naar man ser, hvordan Størsteparten af unge Mennesker anvender den gode Løn til Svir og Sværm, saa er det en mindre opmuntrende Tanke, at det bebyrdede Hartkorn, naar disse Mennesker blive ældre og maaske tidligere uarbejdsdygtige formedelst det daarlige Liv i Ungdommen, da skal for saa stor en Del forsørge disse Mennesker, som saa godt i den ugifte Stand kunde spare Penge og selv hjælpe med til Understøttelsen i den ældre Alder.

Med Husmandsdriften gaar det egentlig smaat, om der end kan spores Fremgang. Landboforeningerne virke ved Præmielaan, Præmier, ved Foredrag og ved at lade Husmænd rejse til Fyen for at se Mønsterbrug; det gaar dog navnlig i Retning af udvidet Roedyrkning, saaledes at der kan holdes flere Kreaturer og Staldfodring og nogen Fræavl.

Fra Egnen Korsør—Skjælskør.

Naar en Bedrift, som nu Landbruget, er kommet i en Slags Decadence, selv om Brugerne ofte ved mindre god Sparommelighed selv have megen Skyld deri, — saa skal der ikke megen Modgang til for at det kan, ja endog følelig, mærkes. Forpagtningsafgifterne ere vel snarest i Aftagende, derimod ere Skatterne, især de kommunale, foreløbig i Stigning, ifjor som Følge af Alderdomsloven. Hidindtil have de, som man

kalder dem, »kgl. Skatter« været temmelig uforandrede; men nu, da Statskassen snart er tømt, og man vedbliver med flotte Bygninger og dyre Anlæg af Jernbaner, saa kan det maaske hælde, at ogsaa de kgl. Skatter stige. - Hundeskatten paa Landet kan ikke hjælpe videre paa de kommunale Byrder; for hvert Sogn kan det vel blive 8 à 10 Kr. om Aaret, hvis der i Sognet findes en Herregaard, ellers intet. Desværre ere Lønningerne i stadig Stigning, især for Mejeripersonalets Vedkommende, og desværre er det kun til saa liden Gavn for Tyendet, der ved Skiftetid som Regel ikke har ret mange Kroner til Rest. Siden jeg for 28 Aar siden satte Foden under eget Bord, er det faste Tyendes Løn steget med ca. 50 % og Daglejerlønnen med ca. 40 %, og hvad der forøger Udgifterne betydeligt er, at Prisen paa Akkordarbejde er steget grumme meget. Forresten skulde jeg mene, at selv med disse forhøjede Udgifter til Skatter og Lønninger, kan Landbruget endnu føde sin Mand, naar han blot er arbejdsom, flittig og nøjsom, men det er disse tre Faktorer, der ere saa vanskelige at regne med.

Paa store Gaarde og Forpagtninger ere Priserne ubetinget stærkt reducerede; paa Bøndergaarde og især paa Huse holde Priserne sig nogenlunde, men Prisen paa Huse, dels uden Jord, dels med 3 à 4 Tdr. Land, er jo tildels Liebhaveeri.

Fra Fuglebjerget.

Lønningerne til Folkene og Kommuneafgifterne stige i en foruroligende Grad samtidig med at Afgifterne stedse blive holdte lige højt saavel af mindre som større Forpagtninger; derimod lader det til, at Priserne paa Ejendomme ere nedadgaaende.

Det er knapt med Arbejdsfolk, og Lønningerne ere i Stigning. Grunden til at der er knapt med Arbejdsfolk, maa søges i, at saa mange rejser til Kjøbenhavn og Byerne og en Del til Amerika. Det er næsten ikke til at faa Piger iaar til at malke eller Koner til Hjælp i Høst ved Gødningsspredning med mere, — Arbejder som tidligere udelukkende blev udført af dem.

Der er nu i mange Aar af Udvalget for Bedømmelse af Huslodder gjort meget for at vække Sansen for en bedre Dyrkning af Husmandslodder, og dette har ogsaa gjort sin store Nytte, om man maaske kan sige, at Fremgangen kunde ønskes endnu mere kjendelig.

Det forekommer mig, at de Husmænd, som bo godt og have en god Have, have det bedre end de fleste af dem, som have 4 à 6 Tdr. Land. Derimod forekommer det mig, at de blot skulle have saa megen Jord, at de kunde holde en Ko eller 4 à 5 Geder.

Fra Thurebyegnen.

Aaret 1892 begyndte under gode Forhold for Landmanden. Man havde solgt en Del Sæd før Nyaar til gode Priser, havde klaret sin Termin godt og vel ogsaa klaret en eller anden lille Restance fra det ulykkelige 1889. Man havde endnu en Del Sæd tilbage at tærsk og sælge ved det nye Aars Begyndelse og syntes at være godt Herre over Situationen. Dertil kom, at Udbyttet af Kørne var godt, Smørpriserne vare saa høje, at man maatte gaa tilbage til 1885 for at finde Mage til Nyaarspris; der var ligeledes endnu Humør i Ostehandelen, saa at man i Aarets første Maaneder kunde sælge hele det kommende Aars Produktion til god Pris. Svinepriserne vare gode og Fedekvægspriserne ikke ringe; kort sagt, alt saa lovende ud, og man begyndte at vente sig en gylden Tid. — Det viste sig imidlertid snart, at denne Fremgang til det bedre kun var forbigaaende. Sædpriserne dalede langsomt, men sikkert. — Smørpriserne naaede vel ikke saa langt ned som de foregaaende Aar, men Aarets sidste Notering var dog 16 Kr. lavere end det foregaaende Aars. Ost blev i Sommerens Løb en lidet paaagtet Vare. Fedekvægprisen faldt stærkt henimod Foraaret. Kun Svinepriserne holdt sig godt. — En Trøst i al denne Elendighed var det, at 1892 blev et frugtbart Aar. Rige Afgrøder saa man overalt i Sommerens Løb. Man var sikker paa atter at faa rigeligt Halm, Hø og Roer til Kreaturerne, og det er allerede meget. Alt blev hjembjerget godt, og Efteraaret var fortrinligt til en heldig Ud-

førelse og Tilendebbringelse af alle de nødvendige Arbejder. Da saa endelig Timen kom, da man kunde sætte Tærskværket i Gang for at omsætte sin Velstand i klingende Mønt, da fik man først Tidernes Omskiftelse at fornemme. Sæden gav godt, som man med Rette kunde vente. Kvaliteten var god, men det saa omtrent ud til, at de gode Landbrugsprodukter ikke mere vare nogen courant Handelsvare. Byg var der ingen Moders Sjæl, der vilde købe. Vintersæden kunde man blive af med, men ak! hvilken Forskjel. I Efteraaret 1891 gav 1000 Tdr. Rug 16000 Kr. hjem; denne Gang maatte man nøjes med lidt over 10,000, og det var jo netop de resterende 6000 Kr., man saa grusom gjerne vilde have fat i. — Helt nedbøjet gik man dog ikke ud af det gamle Aar, det har været værre før. Den rige Høst vil noget opveje de ringere Priser. En Del Sød kan ialtfald foreløbig med Fordel laves til Flæsk. Hvor Forpagtnings- og Arvefæsteafgift, saavel som Tiende etc., følger Prisernes Svingninger, blive Udgifterne da ogsaa formindsket noget. Kort sagt, Stemningen er ikke saa trykket som i 80ernes sidste Halvdel. Kommuneskatten er steget med en Trediedel, og det kan jo ofte blive ca. 1 Kr. pr. Td. Ld.; men iøvrigt ere Landbrugets Udgifter ikke i Væxt. Alderdomsunderstøttelsesloven er Aarsag til nævnte Stigning.

Arbejdskraften er gennemgaaende tilstede i passende Mængde til de foregaaende Aars Priser. Ved en noget højere Vinterløn 1892 søgte Arbejdsgiverne at bøde paa de høje Brødpriser. Man har alt for flere Aar siden heldig gjort Overgangen til Tyendehusmænd, hvor Koner hovedsagelig besørge Malkning. Der holdes næsten ingen Folk paa Kost med Undtagelse af flere eller færre Lærlinge. En Del Akkordarbejde bruges, og paaskønnes fra Arbejdernes Side.

Hvor Betalingen er nogenlunde, Boligerne gode, Behandlingen human, og hvor der vises Arbejderne med Familie nogen Interesse ere Arbejderforholdene aldeles upaaklagelige. Kun i to Retninger kan man i de senere Aar mærke en Forandring: 1) Medens man tidligere kunde have megen Nytte af Gubberne mellem 60 og 70, trække disse gentlemen sig nu

helst tilbage fra Virksomheden for i Ro at nyde den dem i Loven hjemlede Understøttelse. 2) Indtil for faa Aar siden havde man altid i gode Mejerier en Exspetanceliste af Mejerskæmmner; enhver ledig Mejerielevplads grebes med Begjær. Anderledes nu! Kun meget enkelte melde sig, og disse enkelte have endda næsten uden Undtagelse Mavekatarrh. Efter at det langt overvejende Flertal af Mælkeproducenter sælge deres Mælk, er der kun meget faa af den kvindelige Ungdom, der ønsker at lære Mejeri. — Det almindelige Kjendskab til Mejeridrift formindskes stadig baade paa store og smaa Gaarde, og det varer ikke længe, inden Danmark, trods sin store Smørproduktion, maa betegnes som et temmelig mejeriukyndigt Land, idet kun de enkelte Fagmænd ere inde i Mysterierne.

Fra Stevns.

Udbyttet af Høsten har været meget bedre iaar end i flere af de nærmest foregaaende, og det baade hvad Hø og Sæd angaar. Høet blev indhøstet under bedre Betingelser end de to sidste Aar, saa baade Kvaliteten og Kvantiteten blev god. Sæden fylder godt og giver ogsaa godt, og alt lovede saa godt som ikke i mange Aar, men saa faldt Sædpriserne og dermed de gode Forhaabninger, saa Resultatet af Aaret næppe bliver mere end et Middelaar. Indtægten af Kvæget er vel som et godt Middelaars. Handelen med Slagtekvæg er meget treven, medens Fedesvinene holde sig godt i Pris, saa at det godt lønner sig at fodre Sæden op. — Det kan næppe siges, at Udgifterne ved Landbruget her i Egnen ere stegne saa meget, at de ere faretruende; men følelige blive de dog, da Indtægterne snarere gaa nedad end følge med. Det er da særlig Skatter og Lønninger, som stige, og vel næppe have naaet deres Maximum endnu.

Ejendomspriserne maa vel nærmest siges at være nominelle; her foregaar meget faa Handeler, men disse tyde hen paa, at Priserne for større Avlsbrug snarere ere i Nedgang, medens Huse med Jord holde sig i Pris. Forpagtningsafgifterne ere nærmest uforandrede som i de senere Aar. — Af Grundforbedringer maa egentlig kun nævnes Draining,

som hidtil har været tilbage her paa Egnen, men i de sidste Aar er der ikke drainet paa Bøndergaarde.

Arbejdskraften er nu paa det Punkt, at den maa kaldes tilstrækkelig, men heller ikke mere. Lønningerne ere snarere i Stigning om end der paa Arbejdsgiverens Side gjøres alt for at holde igjen. Aftagningen af Arbejdskraften hidrører mest fra Udvandring til Amerika, hvorfor der her paa Egnen er følelig Mangel paa unge Karle, hvorfor de fleste ere komne hen til udelukkende at benytte Daglejere.

Statens Præmiering af Husmandsbrug bidrager ikke lidt til at vække Lyst hos Husmændene til at forbedre deres Jord, og det er da særlig Draining, Røefrugtdyrkning og Forbedring af Møddingsteder og enkelte Steder Havebrug, som har Forrang.

Her synes at være Husmandsbrug i tilstrækkelig Mængde.

Fra Vordingborgegnen.

Høsten maa siges at være god, saa det er kun de ualmindelig lave Priser paa Sæden, der gjør, at Aarsudbyttet dog bliver temmelig tarveligt. Det er jo egentlig kun Svinepriserne, der ere rigtig gode; men heller ikke heraf kan Landmændene høste fuld Nytte, da kun faa have saa mange Svin, som de kunne ønske at fede, og om Indkøb af magre Svin til Fødning kan der ikke godt være Tale, da her ingen er at opdrive; og indføre dem fra andre Egne, hvis de da ere til at faa der, tør man selvfølgelig ikke for Mund- og Klovsygens Skyld. Mejeriet har ogsaa givet mindre Udbytte end forventet, thi dels have Priserne paa Smør været lavere end forrige Aar, og dels har Mælkeudbyttet i den noget kolde og fugtige Sommer gjennemgaaende været mindre end det burde.

Medens Lønningerne stige, om end kun saa smaat, saa ere Skatterne blevne ret betydelig forøgede, navnlig ved den Byrde, Alderdomsforsørgelsen lægger paa Kommunerne, hvor en Skatteforhøjelse af 2—3 Kr. pr. Td. Hartkorn vist er temmelig almindelig. Uagtet saaledes de daglige Udgifter ere i Stigning, er der ingen Nedgang i Priserne eller i Forpagtningsafgifter, ja for Huses Vedkommende ere Priserne nærmest

opadgaaende. — Medens Drainingen, i alt Fald saa nogenlunde, er endt her paa Egnen, er der ved bedre Afgravning af Hovedvandløb bleven en Del Eng og Mosejord tjenlig til Opdyrking, og denne foretages da ogsaa i en ret betydelig Udstrækning.

Akkordarbejde anvendes maaske nok i noget større Udstrækning end tidligere, men dog er Dagløn med Kosten paa mindre Gaarde og uden samme paa de større fremdeles det almindelige. — Præmieringen af Husmandsloddernes Drift har gjort og gjør fremdeles god Nytte. Der er ikke saa faa veldrevne Lodder, og paa mange anvendes der betydelig Arbejdskraft, navnlig Jordarbejder, Planering, dyb Gravning o. lign., men det almindeligste er dog, at Husloderne dyrkes ved Hjælp af fremmed, lejet eller laant Hestekraft, og saadanne Steder bliver jo Driften den samme som paa Egnens Bøndergaarde. Husmænd med 2 à 3 Tdr. Land faa i Reglen denne pløjet frit, samt deres øvrige Kjørsler, besørget af den, hos hvem de arbejde, saa det er kun Haandværkere eller saadanne, der ikke tage fast Arbejde i den Tid, de ikke arbejde paa deres egen Lod, der maa leje Hestekraft. Nogen egentlig Trang til Husmandsbrugenes Forøgelse er der vel næppe, men dog opføres der — især i Byerne nærmest en Kjøbstad — en Del jordløse Huse, hvis Besiddere dog mere søge Arbejde ved Jernbanen, paa Landevejene og i Kjøbstæderne end ved det egentlige Landbrug.

Af Landbrugets Binæringer er det især Hønseholdet, der lægges Vægt paa. Det er næppe nogen ubetydelig Sum, der Aaret rundt indgaar i de smaa Jordbrugeres Kasse gennem Æggesalg.

Af Havebruget er det kun Frugtsalg, der har nogen Betydning, og dette endda kun for en enkelt Egns Vedkommende, idet kun Sognene langs Kysten Øst for Vordingborg sælge Frugt i større Mængde.

Biavl drives en Del, men den har iaar kun givet Tab. Jeg kjender Biavlere, der paa en halv Snes Stader maa ofre 200 Pd. Sukker for at overvintre dem, hvilket jo er ubehage-

ligt for Smaafolk, naar de i Stedet for havde haabet paa at have en Indtægt af deres Stader.

Nye Foreninger er her ikke stiftet, men de bestaaende Kvægavlsforeninger, Andelsmejerier og Svinelagteriet give Anledning til Sammenkomster, der afføde Forhandlinger om forskellige Æmner, og vel ogsaa til Sammenhold imellem Medlemmerne.

Andelsslagteriet i Masnedsund lader ogsaa til at gaa godt, i alt Fald er Antallet af Svin, der slagtes, i Løbet af nogle Aar steget fra ca. 7000 til over 20,000 aarlig.

Fra Møen.

Det saa en Gang ud til, at vi skulde have et godt Aar, men Aaret er gaaet bort med skuffede Forventninger og efterladt sig en tyk Streg i Hovedbogen til Minde om for smaa Indtægter. For os, som aarlig sælge ikke lidt Hvede og Byg, have de lave Priser været meget følelige. Vel er der arbejdet med megen Energi saavel i Mejeridriften som Svineproduktionen og derigjennem kommen mange Penge, men Udgifterne til Folkehold, Skatter osv. have ogsaa snart naaet den Højde, som paa nogen Maade kan bæres af Jordbrug, som har store Prioriteter, lad Ejeren saa være saa driftig og dygtig han vil. Det nytter jo ikke at se mere mørkt paa Forholdene end lige højst nødvendig, men naar den ene Byrde kommer efter den anden i Følge med Sygdomme som Mund- og Klovsygen, kan man ikke se lyst paa Tingene.

En Sag, som der i Efteraaret er arbejdet paa, er Oprettelsen af en Konservesfabrik. Tanken med en saadan Fabrik var udelukkende at holde sig til Henkogning af Ærter og Bønner, da det har viist sig, at Jorden herovre, med rigelig Kalk, egner sig til disse Planter og giver et godt Udbytte. Der vil i den nærmeste Tid blive afholdt Møder for at se om Sagen har Stemning for at blive realiseret.

Fra Falster.

Landbrugsaaaret, som endte sidste Efteraar, maa kaldes godt. Den gode Høst 1891, som her paa Egnen blev ret vel

bjerget, og de gode Priser have havt meget stor Indflydelse, og da tillige Mejeripriserne have været gode og Mejeriudbyttet normalt, blev det et meget godt Aar. Udsigterne siden, altsaa hvad der skyldes sidste Høst, ere næppe saa gode. Vel var Høsten 1892 endnu større, men de uhørt lave Priser kan ikke dækkes derved, og af Mejeriprodukter har kun Svin været nogenlunde. Smør og Ost er jo betydelig lavere.

Kommuneskatter og Pigelønnen ere stærkt stigende, og førstnævnte har jo sin store Indflydelse. Aldeles regelmæssigt ere alle Kommuners Udgifter gaaede i Vejret, her saaledes fra 12 til 17 Kr. pr. Td. Hartkorn i en halv Snes Aar, og nu iaar komme vi til 22 Kr. Det er ikke her særlig Fattigvæsenet og ejheller Alderdomsforsørgelsesloven, som har bevirket dette, snarest Skole- og Vejvæsen (Andelsmejerierne) eller vel rettere en jævn Stigning paa alle Punkter.

Arbejdskraften er ret rigelig, og Lønningerne omtrent de samme som i mange Aar — Malkepigespørgsmaalet undtaget — overalt hvor man kan skaffe Arbejde hele Aaret rundt. Hvor det ikke er Tilfældet, er Arbejdskraften knæben nok.

Hønsehølden er kommen ind i et mere solidt Spor, saa at nu omtrent alle komme lidt mere med.

Fra Østlolland.

Saa godt som overalt er man her paa Eggen, efter at Tærskningen er skreden frem, meget godt fornøjet med Føldene, saavel af Vaarsæden som af Vintersæden, som i Kvalitet langt overgaar Forventningerne. Man havde jo ment, at Sommeren næppe havde været varm nok til, at man kunde vente høj Vægt af Kornet, navnlig af Hveden, men det viser sig, at denne, som ogsaa Bygget, har naaet fuld Udvikling og opnaaet en Vægt, som man kun sjælden faar. Dog er der ikke saa lille en Forskjel paa Vægten af den Hvede, der indkjørtes før Regnen, og den, som man først fik ind efter denne, ligesom ogsaa en saadan Forskjel finder Sted mellem hvad der er

tærskot fra Lade og hvad der tærskes fra Hæs, men Vejret var jo ogsaa lige efter Høsten meget regnfuldt, og Hæssene bleve tærskede uden at være rigtig tørre. Priserne paa Bygget have jo været en Del lavere iaar, men da Foldene vistnok de allerfleste Steder ere større end de foregaaende Aar, vil Udbyttet af denne Kornsort nok stille sig ganske gunstigt. Værre ser det ud med Hveden; der er megen Klage over de ualmindelige lave Priser, og man har ingen Tro til at faa dem højere længere hen i Tiden. Der er dog mange, der ikke have solgt endnu, nedad mener man dog ikke at Priserne gaa. I det Hele taget maa Aaret vel, trods de lave Priser, betragtes som et ganske godt Middelaar.

Af Landbrugets Udgifter ere Skatterne voxende, men det er meget forskjelligt i de forskjellige Kommuner, nogle Steder ere de, trods Alderdomsunderstøttelsen, de samme som tidligere eller kun grumme lidt forøgede, andre Steder ere de gaaede op med indtil 3 à 4 Kr. pr. Td. Hartkorn. Det faste Tyendes Løn er ogsaa voxende, om end kun i ringe Grad, derimod er Dagløn nen for Sommeren og særlig i en Maaned efter Høsten betydelig voxet, da der ved den megen Dampærskning i den Tid ikke er Folk nok.

I Sædskiftet foregaar ingen væsentlige Forandringer, man forøger nogle Steder saa smaat Roearaelet, medens man paa andre Steder, paa Grund af manglende Arbejdskraft, formindsker det, ja endog helt opgiver Roedyrkningen. Hvor man dyrker Hvede, holder man sig til Renbrak; derimod synes man, efter de bedre drevne Huslodders Exempel, mere og mere at bruge benyttet Brak (Vikkehavre) hvor man dyrker Rug. Nogle Steder dyrkes Sukkerroer. Der er i de senere Aar en betydelig større Sans for at fremskaffe bedre Saakorn, og Squareheadhveden og Printicebygget vinde stærkt Indgang.

Arbejdskraften er meget knap om Sommeren, i Høsten og et Par Maaneder efter denne, og det faste Tyende, særlig Piger, ere vanskelige at faa. Grunden er her i Egnen simpelthen den, at Folkene gaa til Byerne, hvad jo ogsaa sidste Folketælling noksom viser; for flere Kommuner er denne Aftagen af Folkemængden ret betydelig. Man mærker ikke

til nogen Paavirkning fra socialistisk Side for Landarbejdernes Vedkommende her i Egnen.

Fra Vestlolland.

Landbrugets Ophjælpning sammen med Landarbejdernes Ophjælpning er Løsenet, som mange Landmænd saa at sige stirre sig blinde paa her, som saa mange andre Steder i Landet, og det Halmstraa, som Landmændene, ja selv Landmændenes Repræsentanter, i de store Delegeretmøder i Jylland, Fyn og Sjælland have grebet efter i deres Nød, er Toldspørgsmaalet, Toldnedsættelse for Industrivarer; — men vi maa jo huske, at der skal Kompensation til, hvad enten den kommer i Form af direkte eller indirekte Skat; — og kom den i Form af den første, saa tror jeg, ligesom Hr. Forpagter Sonne i sine Toldbetragtninger, at vi kom til at trække det korteste Straa lige over for Byerne, al den Stund at Landmænd saavel som Landarbejderne ere langt mere konservative i deres Fordringer end Byboerne og bruge forholdsvis langt færre toldpligtige Varer end disse. Det andet Gode, som en Toldnedsættelse paa Industrivarer skulde bringe Landbruget, var, at Arbejderne, særlig de dygtigere Arbejdere, bleve paa Landet i Stedet for at ty til Byerne; men dette er jo kun en Slutning eller en Antagelse, som slet ikke kan bevises; og dette vilde vist ogsaa være et falskt Haab, thi kan Byerne ikke bruge dem, bliver det mere end sandsynligt, at Udvandringsstrømmen tiltager endnu stærkere. Og lykkedes det virkelig vi Landboere at opsamle større Arbejdskraft, end vi nu have, hvad skulde vi give dem at bestille om Vinteren, hvor allerede en ikke saa lille Flok gaar ledig og tildels baade sulter og fryser, selv om man for de flestes Vedkommende kan sige, at det for en Del er selvforskyldt, fordi de ikke om Sommeren spare tilstrækkeligt; der vilde da blive flere til at sulte og fryse, Fattiggaardene vilde blive overfyldte, og Fattigskatten stige i en endnu voldsommere Grad, end den alt nu stiger.

Nej, det store Arbejderspørgsmaal lader sig ikke saa let løse, og i alle Tilfælde ikke med den Plan for Øje at forringe Arbejdernes Løn til Fordel for Landbruget; — saa maa Land-

brugerne se sig om efter andre Maader at løse det paa med det Maal for Øje at klare Arbejdslønnen, helst saa den bliver noget nær jævnt fordelt i Aarets Løb; — men det er netop det, Nutidens Landbrug gjør stik imod; — mere og mere ophobes Arbejdet om Sommeren og særlig om Efteraaret inden Vinteren tager fat, og man kan ikke sige noget til det; thi i de korte Vinterdage især med en Frost som den nuværende, er Arbejdet ikke direkte meget værd, og dog gives der i Kost og Løn mange Penge ud paa den Tid uden ret stort Vederlag.

Men den Maade, der nærmest ligger for baade at op- hjælpe Agerbruget og derved gjøre Landbruget i Stand til at give højere Lønninger, er naturligvis at drive Jorden og sin Besætning til større og større Fuldkommenhed.

Den Stigning, der var i Folkelønningerne iaar, er nu med de daarlige Kornpriser atter gaaet ned til det gamle; — saa at Karlelønningerne ere lidt over eller under 200 Kr. efter Vedkommendes Dygtighed, og Pigelønningerne lidt over eller lidt under 60 Kr. hvert halve Aar, ogsaa efter Vedkommendes Dygtighed.

Derimod er Kommuneskatten steget med 5 Kr. pr. Td. Hartkorn; — men da er ogsaa Offeret afløst og Stenleveringen in natura forandret til rede Penge, saa Stigningen vilde vel kun andrage ca. 2 Kr.

Med Hensyn til Sukkerroedyrkningen er Striden staaende med Sukkerfabriken, idet saa at sige alle større Sukkerroedyrkere fandt sig meget utilfredse med de sidste Aars Slutsedler med Fabriken, da disse gav fra 10 til 15 Øre pr. Centner under den gamle Pris; saa de næsten alle uforbeholdende erklærede ved sidste Sukkerroemøde, at de ikke vilde dyrke Roer til den Pris.

Sukkerfabriken tror, at det er Mangel paa Arbejdskraft til Rensning og Optagning af Roerne, der gjør Dyrkerne kjed af det, og i den Tro have de sikret sig nogle Hundrede tyske Piger og en enkelt Kolonne af russiske Piger; men selv om der paa enkelte Steder er knapt med Arbejdskraften, kom den nok til Stede, naar Roedyrkerne fik tilnærmelsesvis efter gammel Kontrakt, saa at disse kunne betale dette Arbejde lidt

extra godt; — thi naar man kan og vil betale, behøver man aldrig at savne Arbejdskraft.

Fra Langeland.

Hønseholdet giver for mange Husmandsbrug en fortrinlig Indtægt. Havebruget er daarligt her, da der paa dette Omraade er stor Overproduktion. Udgifterne til Plukning og Salg kan ofte ikke dækkes. Naar det er ens egne Hænder, der bruges, gaar det selvfølgelig bedre, end hvor der lejes Arbejdere til Hjælp.

Fra det østlige Fyen.

Som Lyspunkter for Aarsudbyttet staa da den rigelige Afgrøde baade af Græs og Korn, og de gode Priser paa Heste og Svin; medens paa den anden Side de lave Priser paa Korn i afvigte Efteraar og de dyre og vanskelige Arbejderforhold gjøre deres til at trykke Aarsudbyttet; men som Helhed tør man vist sige om Landbruget her i denne Egn, at man ser mere fortrøstningsfuldt paa Tingene end tidligere. De sidste Aar have givet gode Afgrøder, og man bliver mere og mere hjemme i de tarvelige Forhold, som man i Halvfjerserne var bleven vænnet af med. Om nu denne Fortrøstningsfuldhed er tilstrækkelig begrundet, — om de bedre Afgrøder i de sidste Aar hidrøre fra bedre Dyrkning, særlig bedre Gjødskning af Jorden — ja, det vil Tiden vise; men en Del tyder dog derpaa. Arbejderforholdene derimod staa stadig som et mørkt Punkt.

Ifjor steg Skatterne, særlig paa Grund af Alderdomsloven og Oldenborreindsamlingen meget betydelig, og det ser ud til, at det nye Aar vil beholde disse Skatteansættelser, trods det, at der ingen Oldenborre har været i 1892. Lønningerne ere stegne og særlig for faste Folk og den Hjælp, der skal til i ekstraordinære Tilfælde (Høst, Damptærskning etc.)

Om Ejendomspriser og Forpagtningsafgifter er næppe nogen Forandring at meddele; ligesom Grundforbedringer ligge stille, og Sædskifte, Bearbejdning af Jorden etc. omtrent er, som da jeg sidst skrev Aarsberetning. Men man har ret godt faaet Øje for Betydningen af gode Sædstammer, og det

er kun faa Jordbrugere, der ikke have forsøgt en eller flere af de i de senere Aar fremkomne nye Varieteter, og i mange Tilfælde har det bragt væsentlige Fordele.

Arbejdskraften er ubetinget tilstede i for ringe Mængde; det er selv nu i Vinterens Hjærte vanskeligt at skaffe Folk til Extraarbejde. Der er næppe nogen større Gaard, uden at den kunde bruge nogen mere Arbejdskraft nu, hvis der tilbød sig paalidelige og dygtige Kræfter; og det er ligefrem sørgeligt at læse om Arbejdsløsheden i Byerne og særlig i Kjøbenhavn, i samme Øjeblik, som man véd, at der er fuldt op at gjøre paa Landet. Det er jo aabenbart, at der er noget galt i Forholdet, og det var vist ikke umuligt at finde Midler til nogen Afhjælpning af den værste Brøst. Burde Landhusholdningsselskabet ikke tage sig af den Sag?

Fra Egnen ved Ringe.

Der er en anden Side af Arbejderspørgsmaalet, der ogsaa trænger til at oplyses lidt. Det er den stadige Klage navnlig af de større Jordbrugere, over Mangel paa Arbejdere, og til dels over for høj Løn. Det Første er ogsaa Tilfældet om Sommeren, men hvordan er det om Vinteren? Skal jeg gaa ud fra Forholdet i den By, hvor jeg bor, da er det saaledes, at Daglejerne her have Arbejde højst i de 10 Maaneder, tidt kun i 8—9, efter som Vinteren er, og det er nok Tilfældet mange flere Steder i Landet. Det er denne Arbejdsløshed om Vinteren, der driver de unge Arbejdere enten til at udvandre eller til Byerne, da der intet er, som Arbejderen mere frygter end Mangel paa Arbejde om Vinteren, da det er dyrest at leve. Det er dog særlig Gaardmændene, der næsten ingen Daglejere benytte om Vinteren, da kan de ved Hjælp af Tærskemaskiner hjælpe dem med deres egne Folk. Jeg synes derfor, at det kun kan kaldes »delvis Arbejdermangel«, nemlig de to Trediedele af Aaret. Der er altsaa en Opgave at løse paa det Omraade for Arbejdsgiverne — at skaffe Arbejderne daglig Beskjæftigelse om Vinteren, saavel som om Sommeren til ens Dagleje hele Aaret. Sker dette, da tror jeg ikke, at der bliver Trang til Arbejdere, sær-

lig hvis de, der nu sidde til Leje blev hjulpne til at faa eget Hus, det binder meget; det er de løse Folk, der rejse til andre Steder. Til yderligere Bevis for, at der er Mangel paa Arbejde om Vinteren tjener, at for 3—4 Aar siden samledes Gaardmændene her i Sognet for at enes om at skaffe Arbejde til Daglejere om Vinteren paa den Maade, at hver paatog sig at tage en Mand 1 eller to Dage om Ugen og give dem 60 Øre om Dagen. Men da der ingen Organisation blev, var det kun enkelte, der nød godt deraf. Kunde det under disse Forhold ikke være hensigtsmæssigt at faa opklaret, hvordan det forholder sig med den Klage over Mangel paa Arbejdere til Landbruget, ved i Bladene at opfordre Landarbejderne til at opgive hvor mange Dage de i Regelen have været uden Arbejde om Vinteren. Jeg tror, at det vilde gavne Arbejdsgiverne, naar de fik at se en af Grundene til, at Arbejderne drage bort; — de kunde da rette den til fælles Gavn.

Fra det sydvestlige Fyen.

Aaret 1892 har paa denne Egn været et godt Aar. dette er Tilfældet baade naar henses til Markafgrødens Mængde, og naar der ses hen til de Priser, Landmanden har opnaaet for sine Produkter. Vi havde en god Kornavl i 1891 især med Hensyn til Kvantiteten, og om end Kvaliteten var mindre god, som Handelsvare betragtet, bødede dog Konjunkturene herpaa saaledes, at selv det mindre gode Korn, kunde sælges til gode Priser, i det mindste sammenlignet med alle de nærmest forudgaaende Aars Priser. Kornavlen i 1892 var ogsaa udmærket, hvad Mængden angaar, og med Hensyn til Beskaffenheden, blev denne vel noget forringet ved ustadigt Høstvejr; men den er dog i denne Henseende langt bedre end 1891. — Derimod ere Priserne et meget svagt Punkt, naar det gjælder om at gjøre Kornet i Penge; thi disse ere, som bekjendt, ganske overordentlig lave. Paa Grund heraf er der endnu ikke solgt meget Korn af Avlen i 1892. Hvad hidtil er tærsket er mest fodret op og søgt gjort i Penge gjennem Køer og Svin. De lave Priser ville derfor mest komme til at tynde i Vægtskaalen i Aaret 1893.

For at give et Middel til nærmere Sammenligning med tidligere Aar, meddeles nedenfor Uddrag af Avlsregnskabet for samme Gaard, hvorfra et saadant nu i nogle Aar er meddelt i denne Oversigt. Regnskabet gaar fra $\frac{1}{11}$ 91 til $\frac{31}{12}$ 92. Gaardens Areal er = $140\frac{1}{2}$ Td. Agerjord, men bestaar baade af Ager, Eng og Skov, samt Mose.

Indtægt:

167149 Pd. Korn, avlet i 1891 à 6,6 Ø.	11060,41 Kr.
6674 Pd. Halm, solgt à 1,24 Ø.	82,76 —
Avlet Kartofler, solgt Hø og Græs for	182,00 —
Produceret Tørv for	466,24 —
— Havesager for	216,72 —
— Skovprodukter for	467,83 —
Forskjellige Indtægter	90,20 —
Salg af Heste med Fradrag af købte Heste...	265,50 —
211939 Pd. Mælk à 5,124 Ø.	10861,25 —
9350 Pd. levende Ko à 15,45	1444,74 —
8356 Pd. — Svin à 32,89 Ø.	2748,18 —
714 Pd. — Faar à 18,6 Ø.	132,79 —
54 Pd. Uld à 1,25 Ø.	67,50 —

Ialt Indtægt 28086,12 Kr.

Udgift:

Arbejdsudgifter	5690,36 Kr.
102890 Pd. Kraftfoder til Husdyrene à 5,9 Ø.	6098,12 —
Mælk til Føl, Kalve, Svin	1318,82 —
Sædekorn, Frø, Planter	1067,81 —
Inventariets Vedligeholdelse	674,25 —
Kunstig Gødning	118,46 —
Hegnenes Vedligeholdelse	197,35 —
Bygningernes Vedligeholdelse	200,01 —
Dyrlæge, Bedækning, Ildebrændsel	
m. m. i Mejeriet	468,53 —
Porto, skadelige Dyr m. m.	52,68 —
	<hr/>
	15886,39 —

Nettoudbytte 12199,73 Kr.

Dette bliver 87,14 Kr. pr. Td. Land eller 17 Kr. mere end i et Middelaar. Som Norm for Aarets Godhed, kan dette dog ikke gjælde fuldt ud; thi det gode Udbytte af Mejeriet hidrører tildels fra, at over Halvdelen af Besætningen og navnlig de fleste tidlig kælvende Køer iaar ere Overløbere eller Kastere, hvorved Udbyttet i omhandlede Regnskabsaar selvfølgelig er blevet betydeligt forøget, men rigtignok paa Bekostning af det nuværende.

Ville vi nu, efter dette korte Tilbageblik, se lidt ud i Fremtiden og skjøne over, hvad Aaret 1893 vil bringe staa vi med oftest gode Vintersædsmarker og ny Kløvermarker, men vide dog ikke, hvorledes de ville komme over Foraaret, med gode Furagebeholdninger navnlig af Korn, Halm og Hø, med ganske gode Svinepriser, men med forholdsvis lave Smørpriser og Ostepriser og med meget lave Priser, navnlig paa Korn og Kreaturer. — Og se vi paa Udgiftssiden, se vi Knaphed paa Folk og en stadig stigende Arbejds løn. Mig forekommer det derfor, at Udsigterne for 1893 slet ikke ere lyse. — Var der Udsigt til, at vi for Fremtiden kunde have ordentlige Folk til en Pris, foruden fri Station, af 250 Kr. aarlig for en ordentlig Materialkarl og 200 Kr. for en ligeledes ordentlig Mejeripige, vilde jeg for denne Egns Vedkommende mene, at vi Landmænd havde Grund til at se Fremtiden lyst imøde.

Naar der udtrykkelig spørges, hvorfor er Arbejdskraften knap? mener jeg, at dette maa besvares som følger:

1) Fordi Opdragelsen og hele Tidsaanden indgiver de Unge Ulyst til tjenende Stillinger særlig i Landbruget, hvor selve Arbejdets Art, især ved Husdyrbruget, nødvendiggjør Punktighed, Stadighed og derigjennem en vis Selvfornægtelse, som hverken Nutidsopdragelsen, saaledes som denne i Almindelighed er, eller Tidsaanden lærer dem.

2) Fordi der er kommet en tidligere ukjendt Jagen efter at indtage andre Stillinger i Livet, end den Fædrene have indtaget, og fordi denne Jagt begunstiges paa alle Maader uden at have sit, for at være sund, nødvendige Korrektiv i

en tilsvarende Bevægelse fra andre Samfundsklasser til Stillinger som Landarbejder og Landarbejderske. Denne tilsvarende Bevægelse forhindres ved Godgjørenheden, navnlig i Byerne. Som Følge heraf er jo som bekendt, Manglen paa Landbrugsarbejdere i mange Aar søgt afhjulpent ved Indvandring, til liden Baade for det danske Element i denne Del af Befolkningen saa vel som for Landbruget i det Hele.

3) Fordi Landbrugets Arbejdskraft ogsaa formindskes dels ved Udvandring til Udlandet, dels ved Indvandring til Byerne, som paa Grund af vor Toldlovgivning er istand til at modtage den vedvarende Strøm. Om de end absorberer dem alt, hvorom de mange Striker og den til Tider store Arbejdsløshed vidne, beholde de dem dog og paa en Gang føde og demoralisere dem ved en ufornuftig Godgjørenhed, medens Landmændene ikke ere istand til at konkurrere baade med Bylivet og Storindustriens Tiltrækningskraft paa Nutidens Ungdom. — Vel véd jeg, at Indvandringen til Byerne noget er aftaget; men den er dog stor nok til at være en af de væsentligste Faktorer, naar Tale er om Grunden til manglende Arbejdskraft i Landbruget.

4) Fordi den højere Arbejdsløn ligefrem formindsker Tilgang af Arbejdskraft eller maaske rettere, Efterspørgselen efter Arbejde. Dette sker paa to Maader. Dels derved, at den foranlediger mindre Hjemmearbejde, mindre Husflid, om man vil. Karle og Piger købe nu deres Tøj og andre Fornødenheder, medens de tidligere vare nødte til at forarbejde saa meget som muligt deraf selv. Karlene lavede Træsko for Pigerne, som igjen syede og strikkede for Karlene o. s. v. Som Følge heraf, er der bleven Brug for flere Sypiger, Vadskekoner o. s. fr. Dels fordi den højere Fortjeneste sætter Ungdommen i Stand til at ligge ledige eller være hjemme hos Forældrene, ofte i lange Tider, ligesom Arbejdernes Hustruer nu meget sjælden bryde sig om at tjene noget ved Arbejde for Andre. Dette er det første Resultat af højere Arbejdsløn. Det næste bliver, at Arbejderen holder Barnepige til at hjælpe sin Hustru.

Disse ere, efter mit Skjøn, de væsentligste Grunde til Arbejdskraftens Knaphed i Landbruget, og det vil hovedsagelig fremgaa heraf, at der sandsynligvis vilde være Mangel selv

om Byernes store Tiltrækningskraft, navnlig for Ungdommen ikke fandtes.

Derimod have vi i 1892 ikke mærket til socialistisk Paavirkning, og Aanden i Arbejderklassen er, naar undtages enkelte Gaarde, i Regelen ganske god; men Drikfældigheden hos Ungdommen er desværre ret almindelig, ligesom de større Gaarde, som i Høstens Tid ere nødte til at supplere den paa Egnen forhaandenværende Arbejdskraft, med Mænd og Kvinder fra Byerne ofte paa denne Maade have udsaat en Sæd, som kan være vanskelig at udrydde.

Paa den Gaard, hvorfra det tidligere meddelte Regnskab er leveret, har den hele, saavel i Penge som i Naturalier, omsatte i Penge, udrede Arbejdsløn været:

i Aaret	18 ⁸⁶ / ₈₇	4953	Kr. 07	Øre for	4353	Arbejdsdage.
—	18 ⁸⁷ / ₈₈	4912	— 16	— -	4398	—
—	18 ⁸⁸ / ₈₉	5204	— 26	— -	4332	—
—	18 ⁸⁹ / ₉₀	5079	— 88	— -	4215	—
—	18 ⁹⁰ / ₉₁	5348	— 10	— -	4312	—
—	18 ⁹¹ / ₉₂	5690	— 36	— -	4133	—

I 6 Aar ere Udgifterne til Menneskearbejde saaledes støgne med ialt 737 Kr. eller i Gjennemsnit aarligt 123 Kr. o: 88 Øre pr. Td. Ld. aarligt. Endnu kan, som før sagt, denne Arbejdsløn bæres; men det mistrøstende er, at der endnu ikke kan ses noget Tegn til, at Toppunktet er naaet, og en vedvarende Stigning af 88 Øre pr. Td. Ld. i Driftsudgifterne kan selv den bedste Jord ikke bære. — Der tales og skrives i vore Dage meget om at Arbejderen bør have bedre Livsvilkaar, og ingen skal mere end jeg være villig til at erkjende, at dette er berettiget for de Giftes Vedkommende. Men naar vi saa komme til Spørgsmaalet om, hvem der skal betale denne højere Arbejdsløn, som mærkes stærkt, fordi de, som skulle have den, ere Mange, trække alle sig tilbage. Embedsmændene ville ikke have mindre, hellere mere, ja endogsaa Gjordemødrene begynde at røre sig og mene, de have for lidt i Forhold til hvad en Arbejdsmand med Kone tjener. Haandværkeren lader Kunderne betale Arbejdsforhøjelsen, Fabrikanterne ligesaa ved Hjælp af Toldbeskyttelse og Dannelsen af Ringe. Kun Land-

mændene og maaske Skibsrhederne, for hvem Produktpriserne og Fragten bestemmes paa Verdensmarkedet, kunne ikke vælte den højere Arbejdsløn over paa andre. De maa selv bære den.

Nye Driftsmaader indføres ikke; men de mindre Jordbrugere søge at benytte en Del af Brakmarken til Staldfodringsplanter. Frøavl finder ingen Udbredelse, hvorimod bedre Hvede- og Bygsorter vinde nogen Fremgang ved Hjælp af Sædkorn fra Udvalget for Hvede- og Maltbygforsøgene. Svendborg Amts landøkonomiske Selskab søger ved Hjælp af en Vandrelærer at faa Sædekornets Afsvampning ved overlunket Vand almindelig indført; men Gaardmændene klage ofte over, at de ikke have tilstrækkeligt Loftsrum til at udbrede den afsvampede Sæd paa.

Husmandsbrugene drives omtrent som de større Gaarde og ved Hjælp af disses Heste. Om der er Trang til flere Husmandsbrug, er vanskelig at afgjøre. Dersom det er Meningen med Oprettelsen af flere saadanne, at forbedre Arbejderforholdene hos de arbejdsgivende Landmænd, maa det være saakaldte jordløse Huse med kun en lille Haveplet til, som skulle søges oprettet; da de andre, med 3 til 6 Tdr. Ld., kun kunne bestaa, naar de faa deres Hestearbejde gjort billigt, og derfor let blive en Byrde for større Landmænd.

Landbrugets Biindtægter, navnlig Hønschold og Biavl, er i jævn Fremgang. Derimod hindres et udvidet Havebrug ved manglende Afsætning af Produkterne, navnlig efterat de forskjellige nyoprettede Konservesfabrikker have maattet standse deres Virksomhed.

Fra det nordvestlige Fyen.

De lave Hvedepriser have her tilintetgjort alle Forhaabninger om et godt Aarsudbytte. Ret uforklarligt synes det, at Landbrugere fra lignende frugtbare Egne — iøvrigt ogsaa fra mindre frugtbare Egne — agitere saa ivrigt mod en delvis Korntold, og derimod søge en Støtte for Landbruget i Toldnedsættelse paa Artikler, vi ikke bruge i nogen nævneværdig Grad. Alt i alt vil det forløbne Aars samlede Udbytte næppe

naa op til det forrige Aars, hvor Kornet var simpelt, men Priserne gode.

At saavel kommunale Skatter som Lønninger i længere Tid have været stigende — sidste Aar dog næppe synderligt — her som andetsteds, er udenfor al Tvivl. Her i Kommunen, hvor Hartkornskatten forøvrigt er lav, er Stigningen i de sidste 8 Aar 4 Kr. pr. Td. Hartkorn. Enhver Stigning i Afgifter og Lønninger er naturligvis følelig, men det forekommer mig dog ikke, at Stigningen har naaet en saadan Højde, at den væsentlig influerer paa Forrentningsevnen.

Ejendomspriserne synes ikke at være undergaaede nogen væsentlig Forandring, men her sker meget faa Omsætninger. En enkelt større Bondegaard er for kort Tid siden solgt til en Pris, der er nogle faa Tusinde Kr. højere, end den for et Aarstid siden købtes til. For en enkelt større Forpagtning skal Afgiften være nedsat noget ved Forpagtningsfornylelsen, hvad der dog nærmest er begrundet i en særlig uheldig Beliggenhed.

Arbejdskraften har sidste Aar været ligesaa tilstrækkelig som hidtil. Overflødig Arbejdskraft har ikke været kjendt her paa Egnen i en lang Aarrække. Lønningerne have næppe forandret sig kjendeligt; kun gives maaske lidt højere Dagløn i Høsten end forhen. At Lønningerne derimod i Løbet af nogle Aar ere stegne med ca. 30 $\%$, er tidligere omtalt. — Paa de større Gaarde er det blevet vanskeligere at faa faste Folk, baade Karle og Piger; til Bøndergaardene synes det ulige lettere. At Arbejdskraften her paa Egnen er og længe har været knap, ligger i, at her findes saa usædvanlig faa jordløse Huse.

Havebruget syntes lidt i Opkomst ved Konservesfabrikernes Anlæggelse, men da disse kun bragte Skuffelse, er denne Udvikling foreløbig standset; sandsynligvis bliver Standsningen dog ikke af Varighed.

Fra Frederitsegnen.

Kommuneskatterne ere ikke i Stigning, de ere snarere lidt nedadgaaende; jeg tror tidligere at have anført, at

dette tildels kan skyldes Amortisation og Afbetaling af tidligere optagne Laan; det er dog næppe utvivlsomt, at de nye Love om Fattigvæsen og Alderdomsforsørgelse vil kræve Udgift, og særlig vil da ogsaa Udgifterne til Vejvæsenet vist blive stigende overalt.

Der er plantet en Del; de fleste forstaa nu, at det er en daarlig Økonomi at lade Jord, der kan voxe Træ paa, henligge unyttet; der lægges ogsaa enkelte Smaalodder hist og her ud i vedvarende Græsleje.

Den rigelige Høst fordrede naturligvis Anvendelse af større Arbejdskraft; den væsentligste Faktor er dog Indvandringen til Byerne. Arbejdssystemet ændres noget i Retning af Overgang fra Dagleje til Akkordarbejde; det bliver saaledes mere almindeligt at lade høste paa Akkord.

Der kan paavises en kjendelig stærk Fremgang i Husmandsbrugene, og det er sikkert, at baade Præmieringerne og Rejserne har gjort deres hertil; Fremgangen bestaar dels i en mere intensiv Drift, forøget Besætning samt en bedre Anvendelse af Gjødningen og endelig et bedre ordnet Husstel.

Her paa Egnen kan der ikke siges at være særlig Trang til Husmandsbrug, dette kan nu ogsaa have sin Grund i Forholdene paa Fredericia Mark; denne er jo meget stor, og den Del, der ligger langs Yderkanterne, omtr. $\frac{1}{2}$ Mil fra Byen, søges afhændet, og dette sker saa i Almindelighed til Beboelse; de Tjenestefolk, der gifte sig og have en mindre Kapital, kunne altid finde en passende Lod her af god Jord til rimelig Pris; hertil kommer saa, at alt, hvad de have at sælge, kunne de let afhænde i Fredericia, ligesom Manden ogsaa kan finde vel-lønnet Arbejde dér, navnlig om Sommeren.

Fra Bjerre Herred.

Aaret 1892 har udmærket sig ved en stadig Dalen af Kornpriserne. Disse vare jo høje i Efteraaret 1892, hvilket dog kun kom faa af Landmændene her paa Egnen til gode, dels fordi den sildige Høst ikke tillod at opsætte Markarbejderne for at tærskte, tildels ogsaa fordi navnlig Vintersæden var af simpel Kvalitet og daarlig Handelsvare. Da Smør- og

Svinepriser vare gode, fandt daarligt Korn god Anvendelse til Kreaturfoder. Under de vanskelige Afsætningsforhold for Kvæg var Fedning ikke lønnende, og Udsætterkøerne have bragt mindre Indtægt end sædvanlig. Udbyttet af Mejeri og Svin er derfor det, som har holdt Landbruget oppe i det forløbne Aar.

Kommuneskatterne stige mange Steder paa en foruroligende Maade. Lønningerne ere stigende, og Arbejdskraften knappere. Daglønnen i Høsten var $\frac{1}{7}$ højere end Aaret forud. Dette Forhold trykker Landbruget stærkt, og vil sikkert føre til, at man vil søge at indskrænke Driftsudgifterne, og at f. Ex. Roedyrkingen bliver indskrænket. — Ejendomspriserne maa siges at være nedadgaaende. De mindre Bøndergaardde holde Prisen bedst. Med Husene er der saa at sige ingen Omsætning. Forpagtningsafgifterne ere lavere ved nye Forpagtninger.

Den knappe Arbejdskraft skyldes, at mange flytte til Byerne eller udvandre til Amerika. Husmandssønnerne lære som oftest et Haandværk, mange af Døtrene sidde hjemme hos Forældrene og ville ikke tage fast Tjeneste.

Man enes om at skrue Daglønnen op. I sidste Høst har man paa et Par større Gaarde nedlagt Arbejdet. Der findes i omtrent hvert Sogn en demokratisk Forening, hvor Arbejderne paa forskjellig Maade paavirkes af Socialister.

Præmiering fra Landboforeningen for ypperlig Dyrkning af Huslodder har vistnok gjort god Nytte. Sædskiftet er bedre, Rodfrugtdyrkingen udvidet, Staldfodring almindelig, og Gjødningen bliver bedre behandlet.

Her er Trang til Husmandsbrug paa 2 à 3 Tdr. Ld. Forøgelse heraf vil sikkert bedre betydeligt paa Arbejderforholdene. Naar Husmandsbrugene ere større, vil hverken Mand eller Kone tage Arbejde uden for Hjemmet, men lægge Vind paa at drive deres Jordbrug saa godt, at de kunne leve deraf alene; og denne Udvikling har maaske ogsaa bidraget sit til, at Arbejdskraften nu er knappere end tidligere. Arbejderne, som have et lille Jordbrug paa 2 à 3 Tdr. Land, ere kjendelig bedre end Indsiddere og jordløse Husmænd. De ere nødte

til at søge Arbejde i Nærheden af deres Hjem; ere i Reglen flittigere og sparsommeligere, og der er en stor Forskjel paa at faa et Barn af saadanne Forældre i sin Tjeneste, fremfor Børn fra de jordløse Huse. De første have fra smaa af maattet gjøre Nytte, og som Regel er der hos dem udviklet en Pligtfølelse, som ganske savnes hos de sidste, der som oftest have tilbragt deres Fritid paa Gaden i Lediggang.

Fra Hadsherred.

Lønninger og Kommuneskatter er det, der i Øjeblikket trykker Landmændene mest og frembringer de fleste Betæneligheder, begge Dele stige stadig, og man øjner ingen Ende derpaa. Ejendomspriserne og Forpagtningsafgifterne holde sig som forrige Aar. De smaa Husmandsbrug betales endnu omkring ved 1000 Kr. pr. Td. Ld., naar Jorden er nogenlunde god. Man arbejder stadig paa et bedre Sædskifte, især hos de smaa Jordbrugere; medens Gjødningsspørgsmaalet, mere, bedre og billigere animalsk Gjødning, dog stadig er det mest brændende baade hos store og smaa.

Man arbejder flere Steder for bedre og bedre Saasæd, og en herværende Frøavlerforening arbejder ihærdig og med Held til Rodfrugternes Forbedring.

Paa Grund af at man fra socialistisk Side havde indvirket stærkt paa Arbejderne i Løbet af sidste Foraar og Sommer, saa havde man ventet, at man vilde have skruet Arbejdspriserne højt op til Høst. Forsøg blev ogsaa foretaget, men det hele blev til ingen Ting. Den stærke Reklame for Høstmaskinerne afkølede vistnok Blodet en hel Del. Karlernes og Pigernes Lønninger stige stadig.

Husmandsbrugene ere stærkt fremskredne her i Herredet, og flere smukke Exempler virke fortrinligt. Husmandsrejser og Husmandspræmier virke ogsaa fortrinligt. Landboforeningerne tage sig svært af Husmandssagen; det er ogsaa noget nær det glædeligste, Foreningerne for Tiden have med at gjøre.

Fra Egnen Vest for Aarhus.

Aarsudbyttet maa her paa Egnen siges at have været udmærket, naar Hensyn tages saavel til Kvalitet som Kvantitet, og det er mange Aar siden, at man har set saa frodig en Afgrøde som iaar.

Men Kornpriserne have desto værre været lave, saa at man nok alligevel bliver skuffet ikke saa lidt i de Forventninger, man havde stillet sig til det endelige Udbytte; mange have jo været tvungne til at »lave Penge« til Terminen i Form af Kornsalg, ligesom man maa søge at sælge noget Korn som Ækvivalent for de indførte Foderstoffer, man nu uundgaaelig skal bruge for at levere fineste Smør.

Og Udgifter og Skatter stige, Lønningerne stige og ikke mindst — Fordringerne. — Det er især de kommunale Afgifter, der virke trykkende; Aar for Aar bliver der lagt paa, Alderdomsforsørgelsen, Vejvæsenet og Fattigvæsenet — alt kræver flere og flere Penge, og man fristes uvilkaarlig til at tænke: »Hvorlænge kan dette blive ved?« — Folkehølet er vanskeligt; det kniber med at faa den nødvendige Arbejdskraft, selv om man ikke er kritisk i sit Valg, men det er jo forøvrigt en Ulempe, der klages over overalt; maaske paa visse Steder med endnu mere Grund end paa denne Egn, thi her er det nærmest kun faste Karle og Mejeripersonale, det skorter paa, medens man endnu kan faa de nødvendige Daglejere, om end til stadig stigende Lønninger.

Socialisterne hører man ikke saa meget til som tidligere, hvad enten det nu beror paa det Knæk, de fik ved sidste Rigsdagsvalg her i Kredsen, eller det er fordi de operere i Stilhed. Inidlertid bør man være paa sin Post og saavidt muligt skille sig af med de enkelte daarlige Elementer, man nu og da uundgaaelig faar; det kunde ellers hænde, at et saadant Individ kunde afstedkomme megen Fortrød imellem ellers flinke Tyende.

Ejendomshandeler hører man ikke meget til; der er ingen Kjøbelyst, og de, som sidde og hakke sig igjennem, faa Lov at sidde, selv om det ogsaa kniber med at svare Afgifterne i rette Tid; man tør ikke røre ved dem af Frygt for

selv at komme til at tage fat; det er aabenbart gaaet op for de Herrer, der have deres Penge staaende i Landejendomme, at det er »ej blot til Lyst« at være Landmand i disse Tider.

Fra Kolindsund.

Særkjendet for Aaret 1892 kan vel siges at have været en mer end almindelig stor Produktion af alle Afgrøder uden Undtagelse.

Da ogsaa Udbyttet af Hø og Halm er rigeligt, er det ikke uden Betydning for adskillige Agerbrug, at Priserne paa Hø ere særdeles gode, og paa Halm ganske gode, og at al Slags Fourage finder villig Afsætning til Export i presset Tilstand.

Skatter og Afgifter (de kommunale) ere vel stigende, stundom endog ret føleligt, men det er dog Arbejdskraften, der i særlig Grad bidrager til at forøge de aarlige Udgifter som Følge af Daglønnens Stigning. Denne Udgiftsforøgelse er ret følelig. — For at nævne noget, anslaaer jeg den forøgede Udgift til hver Mand til c. 50 Kr. aarlig; der er fremdeles Stigning.

Af Grundforbedringer er det navnlig Eng- og Mosekultur, der staar paa Dagsordenen, gennemgaaende efter de af Hedeselskabet givne Regler. Ogsaa Plantningssagen gjør vedvarende, men jævne Fremskridt.

Arbejdskraften er som Regel for knap, særlig er der Mangel paa ugifte Folk, dog særlig paa Piger. En Karl ved eller over Værnepligts-Alderen kan ikke fæstes under 200 à 230 Kr., yngre Karle endnu dog for 150 à 180 Kr.; Piger faa 100 à 130 Kr. — Da mange unge Karle og Piger drage til Amerika, er der allerede her en følelig Aarsag til Mangel; tidligt Giftermaal finder ogsaa meget ofte Sted.

Fra Rougsø Herred.

Kommuneskatten er steget jævnt i en Del Aar, og Alderdomsloven gav ifjor Anledning til en foreløbig Stigning, som allerede iaar er dalet lidt igjen. Det er Fattigvæsenet, som gjør det nødvendigt at forhøje Kommuneskatten, trods al

mulig Kniberi overfor Skolevæsenet og Vejevæsenet. Her svares 25—32 Kr. pr. Td. Hartkorn og $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{5}$ af Formue og Lejlighed.

Arbejdslønnen steg særlig ifjor temmelig betydelig, saavel for faste Folk som for Daglejere, saa der nu gives fra 180—250 Kr. for en Karl (en særlig god kan faa 300 Kr.), 120—130 for en Pige i aarlig Løn. Daglejere faa 65 Øre + Kosten daglig om Vinteren, og 1 Kr. om Sommeren. Extra Hjælp i Slæt og Høst 1,50—2 Kr. + Kosten daglig. Det er jo en Selvfølge, at dette svækker Landbrugets Forrentnings-evne. — For min Bedrift tage de forhøjede Lønninger ca. 300 Kr. aarlig. — Kommuneskatten steg ifjor 50 Kr. (Jeg har 8 Tdr. Hartkorn).

Der gjøres enkelte Forsøg paa at indføre Sommerstaldfodring, og dygtige Folk synes at befinde sig vel derved. — Der bygges en Del Ailebeholdere.

Enkelte Husmandsbrug gjør god Fremgang, særlig ved Spadekultur og dermed følgende Rodfrugtdyrkning, Vexeldrift og Staldfodring. Præmieringen har vakt Opmærksomhed og strax ses jo da det større Udbytte og fordelagtigere Drift.

Fra Høbroegnen.

Sommerafgrøden af Korn har været god baade hvad Kvantitet som Kvalitet angaar, derimod ere Efteraarspriserne alt andet end høje paa Kornvarer, og da Damptærskning kun bruges lidt her i Egnen, har den Pris, der betales ved Terminstiden, været lav, og dertil har Kornet været vanskelig at anbringe, da Kjøbelysten har været lille. Da Sæden og eget Kornforbrug jo egentlig ikke har med Prisansættelsen eller Kjøbmandsprisen at gjøre, saa maa dog det Udbytte, den større Høst har givet, trods den lave Pris, siges at være større end et Middelaars; Græs var der tilstrækkeligt om end ikke rigeligt af; dog gjorde Kvæget ved den megen Regn, der faldt, ikke den Fremgang, som man skulde ventet. Priserne, som fra forrige Aar sluttede lavt med magert Kvæg, have holdt sig lave gjennem hele Aaret. Kort før det engelske Forbud for Indførsel af dansk Kvæg kom, var der Tegn til lidt Stigning, men Prisen gik strax ned efter Forbudet, og nogenlunde holdt magert

Kvæg har holdt en Pris af 14 til 15 Øre pr. Pd., og meget magert Kvæg har holdt en Pris af 11 til 12 Øre. Da Egnen lægger en stor Del Ungkvæg til, som bliver forhandlet som magert Kvæg, har den lave Pris naturligvis stor Indflydelse paa Indtægten af Kvæg. Fedekvægspriserne have som oftest forholdt sig jævnt godt til det magre, saa Fedningen har givet et godt Udbytte, — 6 à 7 Øre har Prisen i Reglen været højere pr. Pd. og undertiden 8 à 9 Øre; derimod har der været Vanskelighed forbundet med Afsætningen, først til England og dernæst nu med den vanskelige Forsendelse til Tyskland. Mund- og Klovsygen, som har været her i Amtet, har foraarsaget Markedshandelen stoppet, og det føles kjendelig baade af Kjøbere og Sælgere, at Handelen i det frie Marked er forbudt.

Landbrugets Udgifter ere i Stigning paa flere Omraader, dog tror jeg endnu, at det mere er de dalende Priser end Udgifternes Stigning, der have den største Indflydelse paa Forrentningsevnen. Her paa Gaarden er i min Tid Kommunebyrden steget fra 290 Kr. til ca. 500 Kr., og Sogneraadet har meddelt, at der vil finde end yderligere Stigning Sted, da Indtægterne i Kommunen ikke kunne dække Udgifterne. Det er navnlig siden Alderdomsforsørgelsesloven er kommet, at Udgifterne især ere stegne. Hvorvel 200 Kr. forøget Kommuneskat vel egentlig ikke kan siges at svække Forrentningsevnen paa 18 Tdr. Hartkorn, saa er det dog nær ved at udgjøre Renten af, hvad 1 Td. Hartkorn koster her i Sognet, og naturligvis føles Forøgelsen saa meget mere, som Indtægterne have været i betydelig Dalen. Dernæst ere Lønningerne stegne meget, og skjønt jeg ikke kan opgive hvormeget, tør jeg dog udtale, at den kontante Løn er steget i de sidste 8 Aar med 25 à 30 $\%$. Naar saa Penge-Lønningerne udgjøre ca. Halvparten af Driftsomkostningerne (heri Skatterne), saa er det rimeligt, at denne Forøgelse ogsaa føles og svækker Forrentningsevnen.

Ejendomspriserne ere de samme som i de nærmest foregaaende Aar, saavel for de større Gaarde, Bøndergaarde som Huse, men Salg er vanskelig at efektueres.

Hedeselskabet har her i Egnen i dette Efteraar faaet op-

rettet en Moseforsøgsstation paa 8 Tdr. Land, heldig beliggende paa den ene Side af en befærdet Vej, og muligvis den vil bidrage til, at Kjær- og Engdyrkning ad Aare vil faa en Del Fremgang.

Lønnen er i Stigning, og hvad værre er, det er mindre dygtige og paalidelige Tyende, man er i Stand til at faa. Grunden er den, at unge Arbejdere sjælden ville forblive i Egnen som Arbejdere i Landbrugets Tjeneste; de foretrække dels de tættere befolkede Egne i Omegnen af Randers, Aarhus eller Byerne; nogle ere rejste til Kjøbenhavn og enkelte udvandre. Det er hovedsagelig Selskabeligheden og dernæst højere Fortjeneste, der drager dem bort. De bedre og dygtigere Kræfter af Husmændene søge gjerne at blive deres egne Mænd, ved enten at købe og optage Hede til Dyrkning, eller og købe en alt opdyrket lille Jordlod, alt eftersom deres Midler og Forholdene tillade det. Disse føre langtfra nogen misundelsesværdig Tilværdlse, især Hedeopdyrkerne. Mange Afsavn maa bæres. Lønnen er ofte meget tarvelig for det udførte Arbejde, men Selvstændigheden bevares, og Haabet om at vinde frem til at eje sin Jordlod gjældfri, naar de gamle Dage komme, og dermed en nogenlunde god Alderdomsforsørgelse, giver dem Kræfter til at bære disse Besværligheder. De blødagtigere og mindre gode Husmænd blive opslugte af Kjøbstæderne, hvor de ernære sig dels ved Smaahandel og dels ved fysisk Arbejde. Hidtil har Egnen rekruteret sin Arbejdskraft med svenske Arbejdere, men disse blive nu vanskelige at faa. En Mængde af de jordbesiddende Husmænd ere af svensk Fødsel. Det er faa, saa godt som ingen, Indsiddere, der findes i denne Egn, derimod er der en Del jordbesiddende Husmænd, der ikke have tilstrækkeligt Arbejde ved Dyrkningen af deres egen Jordlod, der tager Udenomsarbejde, helst Akkord, som ikke binder dem til regelmæssig at møde. — Med Undtagelse af disse sidste, som langt fra kan kaldes nogen stadig Arbejder i anden Mands Tjeneste, er det de tættere befolkede Egne, Kjøbstæderne og Udlandet, der formindske vor Arbejderstand.

Med Undtagelse af et stort Svineavl, Interesse og Omhu

for Fjederkræet og Læggen Flid paa Biavl er der ingen Fremgang i Husmandsbruget, men Udviklingen af disse tre Grene har ogsaa bidraget meget til, at den talrige Husmandsklasse med sin store Nøjsomhed klarer sig efter Forholdene godt.

Som af det Foregaaende kan ses, er der i vor Egn en stor Mængde Husmandsbrug. Da Gaardene i sin Tid overgik fra Fæstere til Selvejendom, søgte Gaardenes Kjøbere at komme til at sidde gjældfri, hvorfor ofte Dele af Gaardenes Areal blev bortsolgt, hvorved opstod en Del Jordbrug for Husmænd. Senere, da der kom Fart i Hedeopdyrkingen, blev mange Gaardes Hedearealer, der gjerne vare lidt langt bortliggende, solgte i Paraceller af forskjellig Størrelse, og paa det opdyrkede Hedeareal findes de fleste Husmandsbrug, i Reglen mellem 8 og 24 Tdr. Land store. Paa 8 Tdr. Land vil Husmanden have for lidt Beskæftigelse til stadig at sysle i Hjemmet, med mindre at han er langt forud for de andre Mænd i Egnen i intensivt Agerbrug, som næppe betaler sig paa saa daarlig en Jordbund. De fleste Husmænd ere studekjørende. De mindre arbejde undertiden med deres Køer, men i Regelen foretrække de gjerne for dette at holde en Stud, og fæller saa med Naboen til Arbejdets Udførelse. Resten af den uopdyrkede Hede, som ikke vil blive anvendt til Plantning, vil for største Delen blive udnyttet til Husmandsbrug. Jeg tror ikke, at man kan sige, at der her i Egnen er Trang eller vil blive Trang til Husmandsbrug i mange Aar.

Hønseholdet og Biavl bliver passet bedre end tidligere, og navnlig Indtægten af det første bliver regnet for mere, hvorfor der ogsaa med Omhu bliver sørget for bedre Opholdssted og regelmæssig Fodring af Fjederkræet.

Fra det vestlige Himmerland.

Der er en Artikkel, som vinder ikke saa lidt Indpas paa denne Egn, og det er Jernpigtraad. Tolden paa denne Vare, om hvilken Proprietær N. N. siger: »Der er kun én Fejl derved, og det er, at jeg ikke begyndte med Hegn af Jernpigtraad, da jeg fik Ejendommen«, — er ca. 33 pCt. af Værdien eller 3 β pr. Pd.

Tolden paa ordinære Jernsorter er over 33 pCt. af Værdien, nemlig 1 β pr. Pd., og Kjøbsprisen under 6 Øre, franko nærmeste Jærnbane-station. — Man skulde synes, at det kunde betale sig for vore Fabrikanter at købe den enkelte Traad og spinde den til Pigtraad her i Landet, da der er en Forskjel i Tolden af 2 β pr. Pd.; men mig bekjendt er der ingen af vore Industridrivende, som have Behov at tage den Fortjeneste, thi ellers vilde de vel gjøre det. Naar Indhegningssystemet er gennemført paa en Gaard med 4 à 500 Tdr. Land, vil den aarlige Besparelse være 1500 à 2000 Kr. foruden 6 pCt. Rente af Anlægssummen.

Fra det østlige Himmerland.

Arbejdskraften er tilstede i meget ringe Mængde — og Lønningen stigende, særlig for Pigerne, — 150 Kr. er nu sædvanlig Løn for en Pige i et Aar, 120 à 130 om Sommeren. At den er knap, skyldes dels Udvandring af Landet, dels blot Dragen til Byerne. Usædeligheden lader en stor Mængde Piger sidde ledige.

Arbejdssystemet maa ændres, men Akkordarbejde er jo dels ikke let at gennemføre, dels passer det ikke ved meget Landarbejde.

De større Gaarde maa mere og mere bygge Arbejderboliger.

Det, der var mest presserende, var en ny Tyendelov; den gamle er jo aldeles ubrugelig, aldeles uden Betydning. Særlig har Husbonden jo aldeles ingen Ret overfor et Tyende, som gaar af Tjenesten. Ja, i den Retning var der meget at gjøre.

Fra Vendsyssel.

Aarsudbyttet af 1892 har ikke været gunstigere end af dets Forgjængere. I Modsætning til disse udmærkede Aaret sig ved meget høje Sædpriser, der vilde have givet Landbruget en meget væsentlig Støtte, saafremt Kornets Kvalitet havde frembudt en almindelig god Handelsvare. Det slette Høstvejr i 1891 ødelagde som bekjendt Rugens Kvalitet fuldstændig, og da denne Sædart er vor Hoved-Handelsvare, har

Landbruget i sin Almindelighed snarere havt Tab (ved Ydelser af Tiender, Afgifter, Indkjøb af Brødkorn og desl.) end Fordel af de høje Kornpriser. — Hertil kommer, at Svineholdet næppe tidligere har frembudt saa slet lønnede Produktinsforhold som i det forløbne Aars første Halvdel. I sidste Halvdel vare Priserne gode. — Mælkeriproduktionen har gennemgaaende været mindre end i tidligere Aar, begrundet i den svagere Fodring, fremkaldt ved høje Priser paa Foderstoffer, men Produktpriiserne have gennemgaaende været betydelig bedre end i mange Aar. Selve Mejerierne kunne afgive et godt Udbytte, men dette behøver derfor ikke at gjælde Leveandørerne. Vort Landbrug her oppe kunde derfor kun med Forbauselse se, at »Statistisk Bureau« har betegnet Aaret 1891—92 for et sjælden rigt Landbrugsaar. Her oppe have ingen følt sig besværet i den Retning.

Stemningen blandt Landmændene er derfor vedblivende trykket, saa meget mere, som den »rige« Høst for dette Aar næppe vil bringe nogen nævneværdig Lettelse i Byrderne, dels vel begrundet i, at Rugen næppe vil give det budgetterede Udbytte, dels i dette Aars yderst lave Priser. — Herværende Kommuneskatter ere stegne i sidste Aar med 20 pCt., en Følge af de »humane« Love, der næppe ville modvirke Udvandring, snarere begunstige den, da man jo nu roligt kan overlade Kommunen Forsørgelsen af alle uægte fødte Børn.

Det har iøvrigt nærmest været Mangelen paa Arbejdskraft, der iaar i stigende Grad har bevæget Sindene, og det er Udslaget heraf, man maa se i den Lethed, hvormed de »Køedt«ske Theorier tilsyneladende ere blevne akcepterede af Landbostandens brede Lag. Det er imidlertid ogsaa et let forklarligt Udslag, naar de nuværende Forhold have tilfølg, at f. Ex. Roeavlens, der for nogle Aar siden var i stærk og priselig Udvikling, nu gaaer tilbage Aar for Aar. Faa driste sig overhovedet ud over den slagne Landevej, hvorimod man tager skarpt Sigte paa Alt, hvad der kan formindske Kravene til Arbejdskraften. Maskiner udbredes derfor stærkt, trods det, at de næppe blive begunstiget af vort

nordlige Klima og sene Høst, hvorfor det næppe vil blive de meget store Avlsbrug saa meget som middelstore og mindre, der ville drage den største Fordel af slige Midlers Benyttelse. Den egentlige Arbejdsstyrke er her paa Gaarden siden 1887—88 gaaet ned fra 10,700 Arbejdsdage (inklusive Røgtning af Kreaturholdet, men ikke medregnet Pigeholdet til Mejeri og Husførelse) til 7,600 Arbejdsdage. Samtidig er Lønningskontoen stegen med omtrent 2000 Kroner for hele Arbejdskraften.

Store Ejendomme og Forpagtninger ere vedblivende vanskelige at anbringe, om det end synes, at man nærer mindre Betænelighed overfor slige end tidligere. Jo mindre Avlsbrugene ere, desto lettere findes Liebhaveere til dem. — I vor Landsdel maa der absolut siges at være forøget Trang for gode, bekvemt beliggende Huslodder; men om et større Udbud af saadanne villigt og let vilde finde solid Efterspørgsel turde være noget tvivlsomt. I ethvert Fald burde Bestræbelser i den Retning kun foretages gradvis og med Forsigtighed. Huen staar saa langt stærkere til Udvandring o. lgd. til at det vil blive nogen let Opgave at knytte den bedste Del, der gaar bort, til vort Landbrug; og uden Ofre lader det sig næppe gjøre. Den socialistiske Tankegang trænger upaatvivlelig bevidst eller ubevidst dybere ind i Sindene og fremkalder Utilfredshed og Ligeegyldighed — denne Læres trofaste Følgesvende.

Fra Thy.

Aarets Afgrøde var god og er altsaa ikke Aarsagen til, at den økonomiske Udvikling kun har bragt Skuffelser. Det engelske Kvægudførselsforbud, de ulykkelige Forhold under Koleraepidemien i Hamburg, Stagnationer i Verdensindustrien og sidst og ikke mindst Mund- og Klovsygen. Alt dette tilsammen har bevirket, at Afsætningsforholdene for Fedekvæg — Egnens betydeligste Landbrugsprodukt — have været slette, og at Landmændene faa for lidt ud af deres Virksomhed. Mejerivæsenet her i Thy har kun Betydning for de færreste, hvilket især i de sidste Aar har været uheldigt, da Malke-

kærne dog have været om ikke gode, saa alligevel de bedste Betalere af Foderet. Det daarlige Resultat, som skyldes de smaa Indtægter, forværres yderligere ved, at jo mindre Priserne blive, desto mere voxe Udgifterne, særlig til Kommune og til Folkelønninger. Der findes ikke faa Kommuner, hvor Kommuneafgifterne siden sidst i Halvfjerdserne ere gaaede op til over det dobbelte; et Exempel: 1878 paalignede herværende Kommune mellem 9 og 10 Kr.; for 1893 er der paalignet 26 Kr. pr. Td. Hartkorn, og der er de Kommuner, der ere oppe ved 35 à 40 Kr. pr. Td. Formue og Lejlighedsbidraget er i Reglen $\frac{1}{3}$ af Ligningen. At Folkelønningerne stige er en Følge af Udvandringen og Tilstrømningen til Byerne, hvor der gives mere Frihed og lettere Adgang til Fornøjelser, og hvor man vel sagtens ogsaa har Raad til at give højere Løn, end Landmændene her ere istand til. Men at dette tilsammen indvirker kjendelig og meget betænkelig paa Landbrugets Forrentningsevne, der alt i Forvejen var haardt nok bebyrdet, er en Selvfølge. Derfor er det ogsaa med en vis Bekymring, at man imødeser Fremtiden, især naar tillige henses til, at mange Besiddere kun eje fra 0 til $\frac{1}{4}$ af Ejendommens Værdi. At man ikke kan paavise noget større Præfald, ligger i at der saagodt som ingen Omsætning sker, ligesom kun ganske faa Tvangssalg finder Sted, og det er rent ud sagt uforstaaeligt, hvorledes Folk, der i flere Aar have staaet paa Fallittens Rand, klare Stillingen, dette synes ogsaa umuligt i Længden.

Der er og har vel aldrig været nogen stærk Fart paa Agerbrugets Udvikling i Thy, men at der er en stadig Fremgang, det er unægteligt. Hvad Husdyrbruget angaar, da er Hesteavlens i god Opkomst, hvilket for en stor Del skyldes Hesteavlensforeningerne. Paa Kvægavlens Omraade staar Kampen mellem det jydsk Kvæg og Korthornet; der er det uheldige, at det jydsk Kvæg taber Terrain, saameget mere som Bestanden af Korthornskvæget ikke er særlig god.

De gode Husmandsbrug forøges stadig, ligesom Udbyttet af Biindtægter, Hønsehøld og Biavl, have kjendelig Fremgang særlig hos Husmændene.

Socialistisk Indflydelse mærkes ikke; det fra gammel Tid kjendte gode Forhold mellem den arbejdsgivende og den arbejdende Befolkning er endnu nogenlunde tilstede.

Fra Mors.

Aarsudbyttet af Mark og Eng har i det svundne Aar været saare tilfredsstillende, hvad ogsaa tildels kan siges om Besætningen, naar undtages Fedekvæg, der ved de ukjendt lave Priser har givet et meget daarligt Resultat. Landmanden er bleven fortrolig med sin store Gjæld og med det Tryk, som de stigende Udgifter og de mindre Indtægter foraarsager; han slaar mindre stort paa, er forsigtig og beregnende, er ikke længere i almindelig Forstand »Fremskridtsmand«; men han er den arbejdende og sparende, der ved Slid og tarvelig Husførelse søger at klare Stillingen. Vi ere ikke blinde for det faretruende, som Tiden fører med sig; men vi have lært at indordne os under Forholdene, som vi have dem, og tage Forholdsregler, naar Nødvendigheden byder det.

De kommunale Afgifter til Skole og Fattigvæsenet have i de sidste 15 Aar været i stadig Væxt og kulminerede forhaabentlig ifjor; thi som en Følge af, at Byrderne føltes saa svære, have de kommunale Raad begyndt Indskrænkninger, hvor det paa nogen Maade kan ske. Men store Besparelser kunne ikke ventes; thi særlig paa Skolens Omraade er der Trang til Forbedring, og det vil koste mange Penge. Lønningerne ere ikke i Stigning; de er forhaabentlig ogsaa paa Højdepunktet. Jo, Pigerne kunne faa højere Løn; det kunne vi takke de gjæve Fynboer for; de have faaet en saadan Godhed for Morsø-Piger, saa de give 140 Kr., naar vi kun pleje at give 80—90 op til 100 Kr.

Som naturligt er, have de i økonomisk Henseende trange Tider øvet sit store Tryk paa Ejendomspriserne. Følgen deraf er, at der ikke bliver gjort nogen Ejendomshandel, uden hvor Nødvendigheden byder det; thi skjønt der desværre er overmaade mange, der trænge til at faa solgt, saa søge de dog at slide Tiden hen; thi skal der realiseres til Nutidens Priser, bliver der intet i Behold.

Med Grundforbedringer og extra Bekostninger i det Hele er man meget sparsom og forsigtig. Hver lille Plet Jord tages nøje med; man bearbejder grundigere, gjøder bedre og gjør stor Brug af de extragode Pirringsmidler Mærgel og Kridt og gjør i det Hele en stærkere Brug af Jorden med Vexeldrift og til Staldfodring. Sansen er vakt for at dyrke de bedste Kultarplanter; en Forening er i disse Dage dannet med det Formaal at virke for at fremme Frøavlens, og den har stor Tilslutning navnlig blandt Husmændene og de mindre Jordbrugere.

Husmandsstanden er nær ved at være den Stand i Samfundet, der i Øjeblikket er mest uafhængig og bedst stillet; medens Husmanden forhen maatte gaa ud og tjene sin Dagløn, har han nu ved Flid og Dygtighed m. m. bragt det saa vidt, at han kan ofre sin meste Tid og Kraft paa sin egen lille Jordlod og Besætning. Som en Følge deraf skorter det paa Akkordarbejdere og Daglejere, men man søger at forsyne sig med faste Folk, paa fast Løn for hele Aaret. Endnu er Arbejdskraften ogsaa tilstrækkelig og ej heller dyrere, end den har været de sidste Aaringer.

Mange Husmænd dyrke nu Jordloden med deres tvende Køer, har en rationel Drift, staldfodrer, har Ajlebeholder og Møddinghus o. s. v.; driver Hønseshold, Biavl m. m., har i det Hele en mønsterværdig Bedrift, lever et sundt, arbejdsomt Liv og fører en selvstændig Tilværelse. Det er ikke en enkelt, men vi have Gudskelov mange saadanne Husmænd.

Fra Salling.

De kommunale Skatter ere i meget stærk Stigning, nærmest paa Grund af Alderdomsunderstøttelsesloven, og kunne vist i ikke saa faa Kommuner siges at indvirke følelig paa Forrentningsevnen. Lønningerne ere i stærk Stigning, men kun i 3—4 Sommermaaneder, og dette har hidtil endnu ikke i nogen høj Grad været saa følelig.

Engkultur tiltrænges, men har ikke vundet nogen stor Udbredelse. Moseopdyrkingen heller ikke. Plantningen om-

kring Gaarde og Huse samt i Markskjellene er i livlig Fremgang, ligesom paa udyrkelige Skrænter.

Fra socialistisk Side er der ikke i nogen mærkelig Grad søgt Indvirkning paa Landarbejderne i Salling, medens dog navnlig de daarligste Arbejdere ere Socialister.

Bedre Husmandsbrug vinder kjendelig Fremgang, og er uden Tvivl fremkaldt ved Præmiering, men dog især ved Husmandsrejserne.

Der oprettes jævnlig Indkjøbsforeninger og Forbrugsforeninger, hvilke sidste synes paa flere Steder at indvirke gavnlige ved det kontante Indkjøb og ved at der i Udsalgene ikke skjænkes gratis Spiritus eller bydes gratis Tobak. Ved Aarets Udgang erholdes jævnlig 10—12% af Forbruget som Udbytte.

Fra Lysgaard Herred.

Kgl. Skatter uforandret; Amsraads-Skatter stadig stigende, men værst er Kommuneskatten, der stiger højere Aar for Aar; sidste Aar her i Kommunen er den steget med $\frac{1}{5}$, til 51 Kr. pr. Td. Hartkorn for min Ejendom, iberegnet Lejligheds- og Formueskat; i 1848 var min Kommuneskat 6 Kr. pr. Td. Assurancen stige ligeledes Aar for Aar. Lønningen ere i de sidste Aar steget med $\frac{1}{3}$; Kosten bedre, Arbejdstiden og Arbejdet mindre. 1847 fik en Karl fra 60 Kr. om Aaret, en Pige 36 Kr.; nu faar en Karl 180—225 Kr., en Pige 120—150 Kr., og endda ere de vanskelige at faa til at tjene.

Af Grundforbedringer foretages kun de yderst nødvendige — ingen Nybygninger — Draining stillestaaende; kun Engenes Forbedring og især Mosekultur nyder god Fremgang, takket være Oberst Dalgas' Ihærdighed, idet han ved Møder omkring i Landet søger at fremme denne Drift, der hidtil har været forsømt og ubekjendt; ligeledes virker han ogsaa til at fremme Plantningen, der ogsaa er lykkedes ham.

Der synes at begynde en Kamp imellem Drift af Korn og forøget Græsarealer. Tidsforholdene synes at give det sidste Fortrin, og flere Landmænd følge den nu.

Udvandring til Amerika i stort Antal og Tiltrækning til Kjøbstæderne, hvor Livsforholdene ere livligere end paa Lan-

det, Afsavnet af de gamle Arbejdere, der før hjalp ved Kreaturpasning og en Del let Arbejde, men nu sidde hjemme, nydende deres Alderdomsunderstøttelse — alt bidrager til den formindskede Arbejdskraft og Indvandringens Formindskelse.

Andelsmejerier have været til Gavn for Husmænd, hjælpe disse til højere Priser for deres Mælk og dermed Indsigten af at holde gode Malkekøer, og at det betaler sig at fodre godt og forøger ogsaa derved sin Jerds Gjødningkraft.

Fra Hammerum Herred.

Da kommunale Skatter og Afgifter — samt Lønninger og daglig Levemaade — faktisk tiltage Aar for Aar, hvorimod de kontante Indtægtskilder synes at svinde ind, bliver der et stigende Misforhold mellem Udgifter og Indtægter,

Af Ejendomspriser skal man ikke blive klog her paa Egnen, da der saa godt som ingen Handel er sket. Enhver vil ganske vist sælge, men maa smukt beholde sin Ejendom til den længe ventede gunstigere Tid indtræffer. Kun bliver der gjort nogen Omsætning af Smaasteder og Huse, i Reglen uden større Udbetaling af Penge, og hvad Forpagtninger angaar, da ere Forpagtere til Præstegaarde meget efterspurgte, men kun erholdelige med tarvelig Kaution og til nedsatte Forpagtningsafgifter. — Store Forpagtninger existere ikke paa denne Egn.

For Tjenestekarlenes Vedkommende kan anføres, at en stor Del søger Uldhandelen og Omløben med denne Vare, dels her i Landet dels i Norge; en stor Del er rejst til Amerika. Resten er saa efterspurgt af Fæstemænd og Tyende-søgende baade fra denne Egn og andre (Slesvig-Fyen), at hveranden Husbond staar med ubesatte Pladser ved Fardagene. Noget lignende gaar det for Pigers Vedkommende, der stadig kunne faa Beskjæftigelse som Strikkersker ved de mangfoldige Strikkemaskiner, der nu existere rundt om her i Egnen, og hvorved de kunne tjene mere end ved almindeligt Tjenestepige-arbejde. Som Følge af Pigemanglen er der ogsaa Mangel paa Drengene. Forøvrigt er Bypladser jo stedse meget eftertragtede for baade Karle og Piger. Det er vist enhver Husbonds Øn-

ske, at faa Fardagene — især November-Fardag — forandret til December — for Efteraarspløjningens Skyld; thi den ofte sene Rodfrugtoptagning, som mange Steder ikke slutter før ind i November Maaned, har en Forsinkelse i Efteraarspløjningen til Følge, og det hænder saa hyppig, at Pladserne ere ubesatte 1—2—3 Maaneder efter Flyttedag, at det nu næsten kan kaldes Regel, og saaledes formaar man ikke at indvinde det forsømte.

Husmandsbrugene forbedres, og det er vist den Klasse af Landbefolkningen, der klarer sig bedst. Midlerne, der bevirke dette, ere vel nærmest Kappelyst og Opmuntringer i Form af Præmier og Rejsestipendier i Forbindelse med en vis Spar-sommelighed. Til Husmandsbrug af den Slags, hvor Besidderne ikke behøve at tage sig andet Arbejde paa end deres eget, er der ingen Trang for; men det maa betragtes heldig for Egnen, om der snart kom Afsætning paa de mange Ud-parceller, som hver Gaard er i Besiddelse af, og som uden Gene i Driften kunne undværes og meget gjerne sælges. Det vil vist blive betragtet som et Indgreb i det fælles Marked for slige Parceller, hvis Præstegaardene en Gang ad offentlig Vej skulle udparcelleres (overfylde Markedet) og som foreslaaet bortloddes. Enhver privat Ejer burde i saa Tilfælde have Adgang til at blive af med sine overflødige Parceller paa samme Vilkaar som Præstegaardene.

Fra Vestjylland.

Landbrugets Udgifter (Skatter, Afgifter, Lønninger etc.) ere jo vel stigende, men dog endnu ikke i nogen foruroligende Grad. Paa Amtstuen betales her ca. 5 Kr. pr. Td. Hartkorn mere end der betales for 30 Aar siden. Folkelønninger ere i nævnte Tidsrum stegne til det dobbelte, hvilken Stigning vil andrage ca. 50 Kr. pr. Td. Hartkorn, hvilken Udgift dog ikke føles synderligt, idet Priserne paa alle vore Produkter ere stegne fuldt saa meget, ligesom de bedre Forbindelser med de øvrige Landsdele og med Udlandet langt opveje nævnte Udgifter. Kun Kommuneafgifterne stige i enkelte Kommuner foruroligende. De i 1891 fremkomne humane

Løve true med alvorlig Fare; i de færreste Kommuner her paa Egnen vil det være $\frac{1}{5}$ af de Skatteydende muligt at sikre sig en aarlig Indtægt saa stor, som de have lovligt Krav paa at hæve som Alderdomsunderstøttelse, naar de ere 60 Aar, hvorfor det maa betragtes som absolut givet, at disse $\frac{4}{5}$ af Kommunens Beboere ville indrette sig paa at leve af Alderdomsunderstøttelsen, og vil det jo formentlig se sort ud for de faa, der har noget.

Ejendomspriserne ere ikke kjendelig forandrede her paa Egnen. Bøndergaarde sælges omtrent til samme Priser mellem Mand og Mand som i de sidste 20 Aar, ligeledes smaa Steder (Huse med Jord). Sidstnævnte ere snarere i Stigning i de sidste Aar. Derimod ere større Gaarde (Proprietærgaarde) vanskelige at sælge, og skulle de gaa for Hammeren, koste de jo lidet eller intet, men saaledes have Forholdene tilnærmelsesvis været her paa Egnen i de sidste 30 Aar. Der er for faa Liebhaveere med en dertil fornøden Kapital, og disse enkelte, der attraa en større Virksomhed, søge hellere en Forpagtning paa Øerne eller Østkysten. Proprietærgaardenes Dage ere snart talte, paa Østkysten gaa de over paa Landaristokratiets Hænder, her blive de udparcellerede.

Landbruget i dets Helhed gaar jævnt, men stadig fremad her; Opdyrkning og dermed forbundne Arbejder fremmes, ligesom den i Drift værende Agerjord forbedres, særlig ved stedse stærkere Fodring og dermed følgende rigeligere Gødning, som yderligere forøges ved Brug af Kunstgødning, særlig Benmel og Fosfatmel. Bygningerne forøges og ombygges, og særlig Staldene forbedres ved en større Rummelighed.

Arbejdskraft kan faas, men er noget dyr, men hjælper det, at man kan faa skikkelige, ordentlige og dygtige Folk, ligesom her ikke kan klages over de løse Forhold, som lyde fra Øerne og Østkysten. En gammel Norm for Lønninger her var: »den bedste Ko passer til Løn for den bedste Karl« holder næppe nok længere, men overskrides ikke ret meget. Dygtige Karles Lønninger er ca. 225 Kr. Pigeløn er 110 à 120 Kr. aarlig.

Arbejdssystemet er her fastslaaet til faste Tjeneste-

folk. Af Daglejere er her ingen at faa. De faa Indsiddere eller jordløse Husmænd finde deres Regning ved at tage fast Tjeneste for hele Aaret, ikke sjælden paa 2 à 3 Steder med 2 à 3 Dage i hver Uge, hvorved en nok saa høj Løn erholdes. At bygge Huse for at faa gifte Folk, tror jeg ikke vilde gaa her; man vilde kun faa den simpleste Del af Befolkningen; thi dels er Selvstændighedsfølelsen stærkt udviklet hos Arbejderne, og tilmed vil den mere forsynlige Del have saa meget sammensparet, at der kan faas et lille Hus med Jord.

Enhver, der som Tyende har været lidt forsynlig, vil altid kunne faa et Hus med Jord til 1 à 2 Køer, og at sætte Folk, som ikke eje noget, og som ikke kunne holde sammen paa, hvad de tjene, i en Ejendom, vil jo være socialistisk Vanvid. — Hønseri i det smaa vinder megen Fremgang. Bestanden forøges og Pasningen skjænkes mere Opmærksomhed, eftersom Ægpriserne stige. Biavlens vinder derimod ikke frem, uden hos den enkelte som en Sport, da det igrunden ikke betaler sig.

Nogle af de alt skabte Foreninger føre en kummerlig Tilværelse, saaledes: Svineslagterifr., Indkjøbsfr., Foredragsfr. etc., selv Landboforeningen fører en kummerlig Tilværelse og holdes kun sammen af de forhøjede Statstilskud til Præmier.

Fra Egnen ved Vejen.

Det forløbne Aar viser paa en karakteristisk Maade, hvordan et Landbrug med sit betydelige Kjøb og Salg er bleven en Del af den store Verdenshandel og derfor kastes op og ned, alt efter de øjeblikkelige Forhold — det være sig Naturforhold, Kapitalsspekulation, Toldkrig, Indførselsforbud eller a. lign. Det viser tillige, hvor vanskeligt det er for Landbruget med sin langsomme Forretningsgang at følge Trit med Verdensforholdene. — I Begyndelsen af Aaret vare Prisforholdene nærmest i Favn af Kornsalg. Kreaturerne kostede lidt, Svinene lidt, navnlig Grise vare usælgelige, hvorfor man enkelte Steder, ogsaa her paa Egnen, druknede disse; kun Smørret var i nogenlunde Pris, men dog ikke nær i Forhold til Korn- og Foderstofpriserne. — I Slutningen af Aaret er Forholdet om-

vendt. Kornpriserne lave, Kreaturpriserne vel ikke høje, men Svin meget høje, Grise næsten ikke til at købe, og Smørret i ret høj Pris. — Alt Svingninger og Omvæltninger i Priser og Forhold, som nok kunne bringe Landmanden til at studse og spørge: hvad Vej skal vi? Og ikke mindst gjælder dette, naar Talen er om den intensive Drift.

Men trods den udmærkede gode Afgrøde baade af Korn og Græs i sidst forløbne Sommer, saa har Udbyttet i pekuniær Henseende dog for de fleste ikke været godt. Thi Indtægt ved Kornsalg er der næsten ikke Tale om her paa Egnen, saa de gode Kornpriser først i Aaret hjalp ikke meget her. Og Indtægten af Besætningen var i første Halvdel af Aaret ringe. Kornet og Foderet fra Høsten 91 var af daarlig Kvalitet og rækkede kun forholdsvis knapt til; ikke faa Steder maatte der endogsaa kjøbes Halm sidste Foraar til forholdsvis høje Priser. Dette i Forbindelse med de høje Kraftfoderpriser og lave Priser paa Kreaturer og Svin har været meget føleligt i Aarsindtægten.

Udgifterne ere fremdeles i rask Stigning. Kommuneskatten er her paa Stedet steget 25 % sidste Aar, og siden 1885 er den steget ialt 134 %; noget lignende er det i Nabo-kommunerne. — Lønningerne ere ligeledes i jævn Fremgang. Alle andre Udgiftposter ere vel ikke stegne i samme Forhold, men dog ret kjendeligt.

Takket være Hede selskabets energiske Arbejde har Kultivering af sort Mosejord vundet mere og mere Udbredelse, og det er maaske ogsaa den Grundforbedring, der i Øjeblikket har mest Udsigt til at betale sig ordentlig. — Plantnings-sagen vinder ogsaa mere og mere Fremgang. I enkelte Kommuner sælge Beboerne deres Jagtret til Fordel for Plantning langs Vejene. — Af Byggearbejder er foretaget en Del, men næsten overalt — enten Kostald eller Ajeleholder.

Arbejdskraften har iaar været mere sparsom end ellers, navnlig i Slæt, saavel som Kornhøst og Roetiden. Grunden hertil maa vistnok søges deri: 1) at de fleste Daglejere tillige med mange unge Karle søge Akkordarbejde i Tørvemoserne den første Del af Sommeren og senere hen ved Høst

og Roearbejdet, hvor de tjene betydelig mere end ved fast Daglejerarbejde, ofte indtil det dobbelte; 2) drage en stor Del af de yngre, Karle saavel som Piger, til Slesvig at tjene om Sommeren, hvor de almindelig tjene en høj Sommerløn; 3) er der — især de foregaaende Aar — draget et betydelig Antal — navnlig af de dygtigste — bort, enten til Amerika eller til Byerne, hvor der unægtelig er større Chancer navnlig for ubemidlede til at vinde frem. — Lønnen er ellers ret høj imod tidligere Aar. Almindelig gives 1 Kr. 75 Øre til 2 Kr. og ikke sjælden 3 Kr. om Sommeren for løst Daglejerarbejde; om Vinteren 1 Kr. 25 Øre til 1 Kr. 50 Øre, alt paa egen Kost. Fast Daglejerarbejde lønnes forholdsvis meget ringe, men det kjendes saa lidt her paa Egnen. Dygtige Karle faa 220 indtil 300 Kr., mindre dygtige 150—200 Kr. aarlig. Lønnen er i jævn Fremgang og maa nødvendigvis stige mere endnu, hvis de dygtige Arbejdere skulle beholdes ved Jordbruget. Der er derfor al Grund til for alle Jordbrugere at overveje nøje 1) hvor langt kan det lønne sig at gaa i Retning af intensiv Drift med forøget Arbejdsstyrke, og 2) hvad kan der gjøres for at bringe Renteudgiften ned i rimeligt Forhold til Jordens virkelige Værdi eller Ydeevne. — Ved enkelte, lidt større Gaarde begynder man at bygge Arbejderboliger for at sikre sig faste Daglejere.

Socialismen mærker vi fremdeles saa godt som intet til, og der gjøres derfor heller ingen særlige Foranstaltninger til dens Modvirkning udover det, at man gjenneemgaaende behandler sine Folk humant og gjør sit Bedste til at fremme en virkelig god almen Oplysning og god Tone blandt alle, først og fremmest ved et godt Exempel og dernæst ved Foredrag, Aftenskole o. a. lign.

Sansen for veldyrkede Huslodder er gammel her paa Egnen, og den tør nok siges at være i stadig Tiltagende uden dog at gaa i nogen bestemt ensidig Retning. Grunden hertil maa først og fremmest søges i Husmændenes stigende Lyst til at arbejde med Jorden og deres store Interesse for deres eget Arbejde; men den kan for en Del ogsaa tilskrives »Dommerne for veldyrkede Huslodder«, som gennem en Aar-

række have forstaaet at ansøre Husmændene yderligere, dels ved Samtaler og dels ved at fordele Præmierne »rigtigt«. Efterhaanden som Præmieæskerne ere blevne flere, er det en almindelig Klage paa den ene Side, at Dommerne have for meget at bestille, paa den anden Side, at Husmændene faa for lidt ud af Dommerne. — Mærkeligt er det imidlertid at se, at de fleste Præmietagere tillige ere Haandværkere. — Mon dette er tilfældigt? — Jeg tror det ikke.

Fra Bornholm.

Aarsudbyttet i det nu forløbne Aar maa, naar alt tages med i Beregning, betegnes som godt; navnlig var sidste Aars Høst af Korn særdeles god, baade med Hensyn til Kvantum som Kvalitet.

Vel er Landbrugets Udgifter i betydelig Tiltagende, Skatterne stige jo stadig, men dette jevnes jo noget, ved at Renterne nu ere noget lavere end for en Del Aar tilbage. Derimod ere Lønningerne i rask Stigning, saa det, der nu udgives mere til Arbejds løn end tidligere, bliver ikke uden Betydning, men det er næsten værre, at den fornødne Arbejds-kraft ikke til enhver Tid kan erholdes, fordi de bedste Arbejdere efterhaanden trække til Byerne og Fabrikkerne.

Hertil kommer, som jeg i tidligere Beretninger har nævnt, et større Havneanlæg med et i stor Stil anlagt Stenhuggeri ved Hammeren, der meget hensynsløst lokker Landarbejderne til sig. Akkordarbejde er her mest benyttet ved Grundforbedringsarbejder, hvoraf her nu udføres lidet; det anvendes nok noget ved Høstarbejde, men ikke almindelig. Er der iøvrigt nogen Ændring i Arbejdssystemet, er det snarest mere i Retning af Dagløn, da de unge Karle foretrække Daglønsarbejde fremfor at være bundne ved Tyendekontrakter; de kunne derved bedre faa Lejlighed til at bruge Pengene op, ved at tage sig Fridage af og til, og Landmændene ere ofte nødt til at finde sig heri.

Sansen for et bedre Husmandsbrug maa nærmest siges at være i Fremgang i Retning af Rocavl, Kvæghold og til dels Frøavl, hvorpaa Præmiering for ypperlig Dyrkning af

Husmandslokker ved Landboforeningen med Tilskud fra Statskassen har haft en heldig Indflydelse. Her er vistnok ikke Trang til yderligere Forøgelse af Husmandsbrug.

Af nye Foreninger maa særlig nævnes Kvægavlsforeningerne, der nu have vundet Anerkjendelse; i Slutningen af 1891 var her kun en enkelt saadan, medens her nu findes mindst 12 saadanne.
